

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Saša Saje Wang

**Krepitev regionalnih povezav Vzhodne
Azije, kot odgovor na globalno krizo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Saša Saje Wang

mentorica: doc. dr. Cirila Toplak

**Krepitev regionalnih povezav Vzhodne
Azije, kot odgovor na globalno krizo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Krepitev regionalnih povezav Vzhodne Azije, kot odgovor na globalno krizo

Trajajoča globalna finančna kriza je od druge polovice leta 2008, kljub dejstvu, da njen izvor izvira zunaj regije močno prizadela vzhodnoazijska gospodarstva. Diplomsko delo preučuje vzpon nove regionalizacije v Vzhodni Aziji in njene skupne regionalne odgovore na trenutno krizo. Za boljše razumevanje trenutnih trendov integracije, v prvem delu podrobneje raziščemo teorije in definicije regionalizma, ter nadaljujemo z pregledom zgodovine razvoja regionalizacije v Vzhodni Aziji od druge polovice 20. stoletja naprej. Pri tem raziščemo ključne regionalne organizacije in okvirje, ki so ključnega pomena za vzhodnoazijske regionalne integracije. Raziskava je nato razdeljena na analizo povezav procesov na mikro ravni, ki vključujejo predvsem povezave znotraj zasebnega sektorja, ter povezave na makro ravni oziroma povezave, ki delujejo na meddržavni ravni. Pri analizi le-teh podrobneje raziščemo skupne regionalne finančne sheme znotraj regionalnih okvirjev.

Ključne besede: ASEAN, ASEAN+3, globalna finančna kriza, regionalizem, regionalizacija, Vzhodna Azija

Strengthening of regional integration of East Asia as the answer to the global crisis

The current financial crisis has since the second half of 2008 severely hit East Asian economies, despite the fact that its origins derive from outside the region. The Graduation Thesis is focusing on the rise of the new regionalization and its common answer to the challenges of the present financial crisis. For better understanding of present trends of integration, we first refer to the theories of regionalism. Further we continue with the overview of the history of integration developments in East Asia since the second half of the 20th century. Concerning the above mentioned we explore main regional organizations and frameworks, which are of highest importance for East Asian regional integration. The research is further divided on the analysis of integration connections on the micro level, which are mainly dealing with connections within the private business sector and on the other hand the macro level connections, which are mainly operating on the inter governmental basis. Finally we make the analysis of the common financial schemes, which are operating within the regional frameworks.

Key words: ASEAN, ASEAN+3, global financial crisis, regionalism, regionalization, East Asia

Kazalo vsebine

1 Seznam kratic in okrajšav	6
2 Uvod.....	7
3 Metodološki okvir.....	10
3.1 Opredelitev predmeta preučevanja	10
3.2 Cilj in hipoteza preučevanja.....	10
3.3 Metodološki pristop preučevanja.....	10
3.4 Struktura analize	11
4 Regionalizacija.....	12
4.1 Definicija in koncepti.....	12
4.2 Vrste regionalizacije oz. regionalizma.....	13
4.3 Teorije regionalizma: klasični regionalizem in nova teorija regionalizma.....	15
5 Vzhodna Azija in regionalizacija.....	19
5.1 Vzhajajoča regija znotraj svetovnega sistema	19
5.2 Geografske meje Vzhodne Azije	21
6 Kratka gospodarska zgodovina regije.....	24
6.1 Zgodnji razvoj.....	24
6.2 Azijska finančna kriza 1997/98	26
6.3 Obdobje med obema krizama	28
6.4 Vpliv trenutne globalne krize na Vzhodno Azijo	29
7 Regionalizacija na mikro ravni	31
7.1 Mednarodna produkcijska omrežja.....	33
8 Regionalizacija na makro ravni	35
8.1 Regionalne organizacije in okvirji.....	35
8.1.1 ASEAN	36
8.1.2 ASEAN+3	38
8.1.3 Vzhodnoazijski vrh (EAS).....	39

9	Regionalno finančno sodelovanje, vladanje in integracija	41
9.1	Zgodnji razvoj.....	41
9.2	Pobuda Chiang Mai (CMI)	43
9.3	Pobuda trga azijskih obveznic (ABMI)	44
10	Vzhodnoazijsko regionalno sodelovanje in globalna finančna kriza.....	47
11	Zaključek in overjanje hipoteze	49
12	Literatura.....	51

1 Seznam kratic in okrajšav

ABMI	Pobuda za trg azijskih obveznic (Asian Bond Market Initiative)
ACU	ASEANova denarna enota (ASEAN Currency Unit)
ADB	Azijska razvojna banka (Asian Development Bank)
AFS	Azijski dialog finančne stabilnosti (Asian Financial Stability Dialogue)
AFT	Prostotrgovinsko območje ASEAN (ASEAN Free Trade Area)
AIF	ASEANov Industrijski projekt (ASEAN Industrial Project)
AIIF	Azijski infrastrukturni in investicijski sklad (Asian Infrastructure Investment Fund)
AIJV	ASEANov enoten industrijski projekt (ASEAN Industrial Joint Venture)
AMF	Azijski denarni sklad (Asian Monetary Fund)
APEC	Azijsko-Pacifiško ekonomsko sodelovanje (Asia-Pacific Economic Cooperation)
ARF	ASEANov regionalni forum (ASEAN Regional Forum)
ASA	ASEANov menjalni sporazum (ASEAN Swap Agreement)
ASEAN	Zveza držav Jugovzhodne Azije (Association of Southeast Asian Nations)
ASEAN+3	Zveza držav Jugovzhodne Azije+3 (Association of Southeast Asian Nations +3)
BDP	Bruto družbeni produkt
CMI	Pobuda Chiang Mai (Chiang Mai Initiative)
EAS	Vzhodnoazijski vrh (East Asia Summit)
EASG	Študijska skupina za Vzhodno Azijo (East Asia Study Group)
EU	Evropska Unija
G20	Skupina 20 najbogatejših držav (Group of 20 Major Economies)
IAI	Pobuda za ASEANovo integracijo (Initiative for ASEAN Integration)
IMF	Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fund)
IPN	Mednarodna produkcijska omrežja (international production networks)
NAFTA	Severno ameriški sporazum o prosti trgovini (North American Free Trade Agreement)
NIE	Novo industrializirane države (newly industrializing economies)
NMI	Nova Miyazawa pobuda (New Miyazawa Initiative)
SEANZA	Jugovzhodna Azija, Nova Zelandija, Avstralija (Southeast Asia, New Zealand, Australia)
SEACEN	Centralne Banke Jugovzhodne Azije (Southeast Asian Central Banks)
WB	Svetovna Banka (World Bank)
ZDA	Združene države Amerike (United States of America)

2 Uvod

Trenutna globalna finančna kriza in upad svetovnega gospodarstva morda res ne izvirata v Aziji, vendar pa je ta kljub temu močno prizadela azijska gospodarstva. Čeprav se je zdel začetni učinek krize razmeroma blag, pa je bila vzhodnoazijska regija direktno prizadeta, ko se je kriza razširila na realni gospodarski sektor in povzročila upad volumna svetovne trgovine. Vpliv krize še traja in ni izključeno, da se bo skozi naslednjih nekaj let le-ta še poglobila. Najbolj prizadeti deli gospodarstev v Vzhodni Aziji so kreditni trgi, denarne valute, ter predvsem upad izvoza, ki je močno prizadel vso regijo. Kljub temu pa se vzhodnoazijska gospodarstva trenutnemu gospodarskemu stanju odločno zoperstavljajo. To jim omogočajo ogromne zaloge deviznih prihrankov, relativno konzervativne politike do svojega makroekonomskega gospodarjenja, predvsem na področju fiskalne politike in dolgov, zdrava bilanca stanja v zasebnem sektorju (tako finančnem kot realnem) in izboljšanje inflacijskih osnov.

Gospodarskega šoka v takšnem obsegu, Vzhodna Azija ni doživela vse od Azijske finančne krize 1997/98. Kot bomo videli v nadaljevanju, so se prav lekcije iz te finančne krize izkazale za razmeroma uspešne, tako da večina vzhodnoazijskih gospodarstev danes razpolaga z visoko stopnjo prožnosti svojih ekonomskih politik, ki so se izkazale za uspešne tudi v shajanju s trenutno krizo. Azijska finančna kriza 1997/98 je izpostavila potrebo po skupni azijski integraciji, globljem finančnem in tržnem sodelovanju, skupne interese in razkrila skupne šibkosti v globalni policy strukturi. Prav ta kriza je dala nastajajoči vzhodnoazijski regionalizaciji nadaljnjo pobudo po povezovanju in je vodila do ključnih meddržavnih iniciativ, ki so bistvene tudi za skupno reševanje trenutne krize.

Regionalizacija je relativno nov aspekt vzhodnoazijskega vzpona. Vzhodnoazijska gospodarstva so danes čedalje bolj povezana skozi trgovino, finančne transakcije, neposredne naložbe, tehnologijo, delovno silo, turistične tokove in skozi ostale vrste gospodarskih povezav. Države Vzhodne Azije so med seboj povezane predvsem preko svojih gospodarstev; kjer trgi vodijo meddržavno povezovanje, jim vlade

sledijo. Kot že omenjeno, je prav Azijska finančna kriza predstavljala pomemben vzrok za oblikovanje nove regionalne politike, ter povzročila vrsto novih pobud na tem področju. Te niso iskale podobnosti v oblikovanju institucij, podobnih institucijam Evropske unije, temveč so se prej osredotočile na iskanje novih in prilagodljivih oblik sodelovanja, ki odsevajo regionalno raznolikost.

Središče svetovnega gospodarstva se počasi seli tudi v Vzhodno Azijo. Njena regionalna ekonomija je po velikosti že podobna evropski in severnoameriški, njen vpliv na svetovno ekonomijo pa se pospešeno krepi. V mnogih vzhodnoazijskih državah je bil ciklus revščine že zlomljen, v preostalih je ta zgodovinski cilj na obzoru. Vzhodnoazijski neverjetni gospodarski uspeh prinaša nove izzive; medtem ko hitra gospodarska rast ostaja prioriteta, prebivalstvo zahteva trajnost in dolgoročen razvoj. Ko regija postaja pomembnejša za svetovno gospodarstvo, je odgovorna odigrati tudi pomembnejšo vlogo v globalnem gospodarskem vodenju. Regionalno gospodarsko sodelovanje je nujno za nagovarjanje teh izzivov, kot tudi s tem povezane globalne krize.

Vzhodnoazijska gospodarstva so postala čedalje bolj povezana znotraj regije. Izziv za uspešno in soodvisno Vzhodno Azijo danes je, (o)krepitev in razširitev medsebojnih koristi regionalnega sodelovanja, ob igranju vedno močnejše in konstruktivne vloge v svetovnem gospodarstvu. Medtem ko so vzhodnoazijska gospodarstva povečala svoj obseg in postala vse kompleksnejša, so tako postala tudi bolj povezana skozi trgovino, neposredne investicije ter ostale oblike gospodarske in družbene izmenjave.

Nujnost vzhodnoazijskega sodelovanja pomeni, da se bo prizadevanje za vpliv in vodenje vzhodnoazijske regije na regionalnih in mednarodnih zadevah, najverjetneje nadaljevalo skozi ASEAN+3¹. Kreacija vzhodnoazijske skupnosti potrebuje vodstvo in model, ki je konsistenten z vzhodnoazijskimi razmerami. Druga polovica 20. stoletja je privedla do premika v razmišljanju o regionalnem povezovanju v Vzhodni Aziji in Pacifiku. Vzhodna Azija je postala osrednje mesto interesa znotraj regije². Ob koncu desetletja se zdi, da je gospodarsko sodelovanje znotraj okvira APEC na

---

¹ Več na strani 41

² Azijsko-pacifiške trans-regije

upadu³. To ni bila zgolj sprememba smeri vodenja znotraj gospodarske diplomacije. Izvori sprememb so predvsem političnega značaja. Njegovo časovno načrtovanje ima prav toliko zveze z Vzhodno Azijo, kolikor je ta zaznala potrebo po novem okviru za uspešno vodenje proti hegemoniji Amerike, s stabilnim istočasnim dvigom vzhodnoazijske gospodarske moči. Gospodarski tokovi in politične sile so privedli do sprememb. Politična pozornost, namenjena vzhodnoazijskemu sodelovanju in povezovanju, se za zdaj še ni polegla, temveč se je v zadnjih letih še poglobila.

Vprašanje se ne glasi več, ali bo imela Vzhodna Azija osrednji pomen v ekonomiji 21. stoletja, temveč prej, kako bo izražala svojo izrazito vlogo v svetu.

---

³ Predvsem po dogodkih Azijske finančne krize, so se v organizaciji pričele pojavljati razlike med vzhodnoazijskimi in anglo-pacifiškimi članicami. Medtem ko so anglo-pacifiške članice (Avstralija, Kanada, Nova Zelandija, ZDA) zagovarjale predvsem tržno liberalizacijo, so države Vzhodne Azije zagovarjale gospodarsko in tehnično sodelovanje, kar je na nek način oznanjalo na spopad različnih ekonomskih kultur znotraj azijsko-pacifiške regije. Nadaljnja trenja znotraj organizacije so sprožile ZDA s svojim propagiranjem in trdom vključitve 'vojne proti terorizmu' na osrednji ekonomski dnevni red organizacije. Poleg tega so države Vzhodne Azije preusmerile pozornost na razvoj svoje, bolj ekskluzivne regionalne organizacije oz. okvirja za sodelovanje in integracijo, ASEAN+3 in Vzhodnoazijski vrh.

3 Metodološki okvir

3.1 Opredelitev predmeta preučevanja

Pričujoče diplomsko delo predstavlja edinstvene perspektive vzhodnoazijske gospodarske integracije in potencialne prispevke k nastajajoči integraciji. Diplomsko delo se ukvarja s preučevanjem vzhodnoazijske regije in gonilnikov njene integracije. Raziskuje osrednje regionalne organizacije, poglobljanje soodvisnosti v različnih sferah gospodarskih dejavnosti in odziv regionalne mednarodne skupnosti na trenutno globalno krizo. Prav tako prikazuje napredek regionalne integracije na različnih področjih in način, s katerim se regionalna mednarodna skupnost loteva problematike reševanja krize. Raziskava vključuje vpogled v začetke gospodarske regionalizacije v Vzhodni Aziji in spremljajočo obliko regionalnega gospodarstva, ki je v veliki meri povod za le-to. Ogleдали si bomo tudi obseg in karakter regionalne trgovine in gospodarske aktivnosti, ter dejstvo, da obe predstavljata temelje za nove prioritete v vzhodnoazijskem regionalnem sodelovanju.

3.2 Cilj in hipoteza preučevanja

Osrednji cilj diplomske naloge je, raziskati krepitev gospodarskih in političnih povezav v regiji in preveriti dinamiko krepitve teh povezav, kot posledico globalne finančne krize. Za raziskovanje slednjega, smo pripravili naslednjo hipotezo:

Skupna krepitev regionalnih povezav Vzhodne Azije, pripomore k učinkovitejšemu odgovoru na izzive krize.

3.3 Metodološki pristop preučevanja

Poglobljena raziskava Vzhodne Azije, kot gospodarske in politične regije, zahteva od nas razširitev pogleda preko disciplinarnega fokusa ekonomije, ter vključitev tudi ostalih področij raziskovanja, in sicer mednarodne odnose, varnostne študije,

politologijo, zgodovino, mednarodno poslovanje, geografijo in sociologijo. S pristopom mednarodne politične ekonomije smo, s poudarkom na multidisciplinarnosti, skušali zaobjeti vsa ta različna področja, ter nato podati holistično perspektivo na raziskovanje krepitve regionalizacije. Za raziskovanje tematike diplomske naloge, smo uporabljali metodo raziskovanja kvalitativne analize primarnih in sekundarnih virov. Za analizo in opis razvoja regionalizacije v Vzhodni Aziji smo uporabili zgodovinsko metodo. Deskriptivno in induktivno metodo raziskovanja pa smo uporabljali za razlago in potrditev hipotez.

3.4 Struktura analize

Diplomsko delo se prične s teoretičnim vpogledom v razumevanje današnjega pojma regionalizacije, kateri je ključen za nadaljnje razumevanje in umestitev trenutnih skupnih politik regionalizacije v Vzhodni Aziji. Nadaljujemo z osrednjim delom diplomske naloge, v katerem razložimo osnovne dinamike regije, zgodovinsko predstavimo začetke regionalizacije, ter si podrobneje ogledamo regionalne organizacije, ki so ključne za razumevanje potekov regionalizacije v regiji. Tretji del diplomske naloge pa je posvečen pregledu ključnih regionalnih finančnih mehanizmov, ki delujejo znotraj regije, njihovemu delovanju v času trenutne globalne krize in vplivu na vzhodnoazijsko regionalno sodelovanje.

4 Regionalizacija

4.1 Definicija in koncepti

Regionalizacija je postala skozi čas čedalje pomembnejši dejavnik v mednarodnem sistemu. Na nek način živimo vedno bolj v "svetu regij", definiranem z različnimi regionalnimi skupnostmi, družbami in močmi. Regionalizacija je danes tesno povezana s fenomenom globalizacije. Če globalizacijo razumemo predvsem kot naraščajoče nivoje povezanosti, integracije in medsebojnih soodvisnosti med različnimi deli svetovne ekonomije in družbe, ki se dogajajo na globalnem obsegu, potem je regionalizacija prav to, le da ta narašča na regionalnem nivoju (Dent 2008, 16). Kot opazuje Hettne (2005, 544), sta regionalizacija in globalizacija tesno povezana aspekta sodobnih transformacij v današnji svetovni ureditvi.

Regionalizacijo lahko razumemo kot multivariatni proces, ki vključuje različne medsebojno povezane mnogonivojske ekonomske, socialne, politične in družbenokulturne dejavnike. Regionalizacijo lahko tako preučujemo z mnogimi družboslovnimi vedami (ekonomijo, politologijo, geografijo, mednarodnim poslovanjem, sociologijo, mednarodnimi odnosi) in konceptualnimi odnosi. V nalogi bomo raziskali regionalizacijo Vzhodne Azije z dveh širokih perspektiv: mikro in makro perspektive. Razvojni dogodki na mikro in makro ravni se med seboj prepletajo, ter na splošno delujejo kooperativno v medsebojnem načinu utrjevanja in spodbujanju oblikovanja regionalne skupnosti.

Regionalizacija je postala ena izmed glavnih značilnosti današnjega sodobnega mednarodnega sistema. Vse pogosteje govorimo o 'Vzhodni Aziji', 'Evropi', 'Latinski Ameriki', itd. kot o značilnih regijah oz. regionalnih skupnostih, katere danes predstavljajo elementarne dele današnje svetovne družbe. Vedno bolj se zagovarja dejstvo, da živimo v svetu regij, mednarodnem sistemu, opredeljenem z interakcijami med regijami in regionalnimi oblastmi. Na splošno lahko trdimo, da je tudi študij regionalizma poglavitni pri raziskovanju mednarodnega sistema. Prav tako je kritično

pomembno tudi razumevanje razvoja regionalizma v Vzhodni Aziji, kot eni izmed čedalje pomembnejših in močnejših svetovnih regij.

Regionalizacija seveda ni povsem nov pojav; skozi čas je postala vse pomembnejša pri študiju mednarodnih odnosov, zaradi zgoraj navedenih razlogov. Regionalizacija je pogostokrat tudi demantiran pojem, saj se manifestira različno v različnih delih sveta. Na splošno lahko regionalizacijo definiramo kot strukture, procese in dogovore, ki skupaj težijo k doseganju večje koherence znotraj specifične mednarodne regije glede gospodarskih, političnih, varnostnih, družbenokulturnih in ostalih vrst povezav (Dent 2008, 7).

Le-te so posledica:

- procesov na mikro ravni, ki izvirajo iz regionalnih koncentracij mednarodnih povezav privatnega ali javnega sektorja; to lahko razumemo predvsem kot regionalizacijo;
- procesov na makro ravni, javne policy iniciative, prosto trgovinskih dogovorov in ostalih vladno vodenih projektov gospodarskega sodelovanja in povezovanja, ki izvirajo znotraj medvladnih dialogov in sporazumov, kar lahko razumemo kot regionalizem (v primerjavi z regionalizacijo).

V tem kontekstu je regionalizem policy voden proces od zgoraj navzdol, medtem ko je regionalizacija bolj družbeno voden proces od spodaj navzgor. Med obema ravnema obstajajo različne oblike interakcij (npr. motiv za vladno regionalno policy iniciativo je, da pomaga pri dodatnem izkoriščanju uspehov in potencialov regionalizacije, katere ne bi bile možne brez predhodnih uspehov regionalizacije). Za mnoge sta regionalizem in regionalizacija sinonimna pojma, vendar se pojem regionalizma pogosto uporablja kot generičen referent za oba procesa (Dent 2008, 7).

4.2 Vrste regionalizacije oz. regionalizma

Regionalizem lahko razdelimo na številne podkategorije, izmed katerih pa verjetno najbolj izstopa gospodarski regionalizem, najpomembnejši tudi za potrebe naše

naloge, saj se večina regionalnih povezav začne prav z le-tem, ter preko tega naprej pogloblja v konkretniji politični regionalizem.

Poznamo (po Dentu 2008, 7–8):

- Gospodarski regionalizem – najbolj razširjena oblika regionalizma. Večinoma se ukvarja z regionalnimi nivoji trgovanja, mednarodnimi naložbami in finančnimi dogovori. Primeri: enotni trg Evropske unije in evro cona, NAFTA, Mercosur, ASEAN, APEC.
- Politični regionalizem – na splošno se nanaša na integralne tvorbe v regionalni politični skupnosti, razvoj transnacionalnih policy omrežij, izražanje skupnih političnih interesov med regionalnimi voditelji, napredke v policy koordinaciji in nastanku institucij na regionalnem nivoju, ki vodijo skupen politični prostor, oblikovan znotraj nacionalnih držav.
- Družbeno-kulturni regionalizem – ukvarja se z razvojem občutka lastne identitete neke družbe v določeni regiji. Regija je družbeno-kulturna oziroma družbeno-politično oblikovana tvorba.
- Varnostni regionalizem – do neke mere je lahko izražen skozi politične odnose, še posebno, če so prisotni tradicionalni politično vojaški koncepti varnosti. Na splošno se varnostni regionalizem nanaša na naraščajočo obvezo med regionalnimi vojaškimi silami, oblikovati skupne varnostne dogovore, ki zagotavljajo mir celotni regiji. To lahko vključuje razne meddržavne vojaške pakete, vojaške zveze in razne kooperativne dejavnosti znotraj varnostne domene.

Gospodarska regionalizacija, ključna za raziskavo te diplomske naloge, se močno prekriva in povezuje z ostalimi vrstami regionalizacije. Za primer lahko vzamemo regionalne politične okvirje in forume (ASEAN, ASEAN+3, EAS), ki so nujno potrebni, da vzhodnoazijski regionalni gospodarski projekti delujejo normalno. Napredek gospodarke regionalizacije v Vzhodni Aziji, kljub vztrajajočim varnostnim napetostim, ter šibki družbeni in politični skupnosti, ostaja. Naraščajoča gospodarska soodvisnost med azijskimi državami, prinaša pomembne nujnosti za spodbudo nastanka bližnjih političnih in varnostnih odnosov med le-temi. Močnejša koherenca, preizkušena na enem področju, vodi do večje koherence na drugem področju. Tržno

vodeni procesi, ki vse bolj povezujejo gospodarstva Vzhodne Azije, lahko vodijo do medsebojno bolj povezane družbe, ter do potreb po političnem sodelovanju, ki vodi nadaljnjo soodvisnost. Poleg gospodarskega sodelovanja in povezovanja, pa postaja čedalje pomembnejše tudi varnostno sodelovanje (razvoj močnejše gospodarske regionalizacije in stabilnejšega okolja, utrditev zagona in toka združenih dejanj regionalne skupnosti).

4.3 Teorije regionalizma: klasični regionalizem in nova teorija regionalizma

Teorije regionalizma so se skozi čas znatno spremenile. Glavni razlog za to je, da so se počasi razvijale različne oblike regionalizma, kot odgovor na spreminjajoča stanja in razvoje, znotraj mednarodnega sistema in procesa globalizacije. Klasične teorije regionalizma so se povzpele iz strokovnih del, večinoma evropskih avtorjev v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja. Kot prvega najpomembnejšega avtorja na tem področju se danes priznava Vinerja (1950), njegova dela pa so kasneje nadgradili še Meade (1950), Gehrels (1956), Lipsey (1970), Balassa (1961) in drugi. Njihovo empirično delo je bilo večinoma osredotočeno na vprašanje, kako se regionalna integracija lahko razvije po linearnem vzorcu skozi pet različnih stopenj, in sicer:

- Prosto trgovinsko območje oz. sporazum: vključuje vzajemno odstranitev vseh carinskih dajatev, kvot in ostalih trgovskih omejitev med oz. znotraj sporazumnih držav članic. Vsak član sicer obdrži zmožnost, oblikovati lastno trgovinsko politiko do ostalih držav nečlanic.
- Carinska unija: razširi prosto trgovinske sporazume, da vključujejo prevzem skupnih zunanjih carinskih dajatev in tako tudi osnove skupni trgovinski politiki. Vse države članice sprejmejo enake carinske politike do ostalih držav nečlanic.
- Skupni notranji trg: razširi carinsko unijo na odstranitev ovir, ki ovirajo prost pretok blaga, storitev, ljudi in kapitala.
- Gospodarska in monetarna unija: razširi skupno politiko članic skupnega notranjega trga, na sprejetje skupne denarne valute. Monetarna unija zahteva

od članic, tesnejše sodelovanje na različnih ekonomskih politikah (npr. fiskalne, socialne, industrijske politike).

- Gospodarska in politična unija: najvišja razvojna stopnja regionalne integracije. Članice vstopijo v federalno unijo in sčasoma postanejo enotna država. Zgodovinska primera takšne unije sta danes Nemčija in ZDA.

Prosto trgovinski sporazumi predstavljajo najštevilčnejšo obliko gospodarskih integracij. Prav tako je bilo po svetu do sedaj ustanovljenih tudi mnogo carinskih unij. Medtem ko so si nekatere regionalne organizacije prizadevale postaviti skupni trg, pa je to do sedaj uspelo le Evropski uniji. Poleg tega je Evropska unija edina regionalna organizacija, ki ji je uspelo osnovati delujočo gospodarsko in monetarno unijo. Regionalne skupine pogosto sprejmejo hitre pristope k integraciji z dejavniki, kot so odpravljanje razvojnih asimetrij, vprašanja članstva, itd... To lahko pojasnimo na primeru manj razvitih držav skupine ASEAN (Kambodža, Laos, Mjanmar in Burma), katere imajo na voljo več časa, da odpravijo svoje trgovske omejitve znotraj ASEANovega prostotrgovinskega območja AFTA⁴. Višje carinske stopnje so jim dovoljene, predvsem zaradi zaščite svojih razmeroma nerazvitih industrij (Dent 2008, 94).

Večino obdobja Hladne vojne, so na področju teorij regionalizma prevladovali evro-centrične (funkcionalizem, neo-funkcionalizem, neo-federalizem, inter-governmentalizem) in empirične teorije. Ostale svetovne regije so gledale na Evropo kot na model, po katerem bi lahko same razvile lastne regionalne projekte, predvsem ker sta Evropska unija in njen predhodnik (Evropska skupnost) prevladovala kot svetovno najobširnejša in izpopolnjena oblika regionalizma. Evropska unija je bila dolgotrajen začetnik regionalne integracije, posebno v odnosu do oblikovanja in ustanavljanja institucij ter vidikov, ki so temeljili na procesih sprejemanja sporazumov. Ko pa je regionalizem postal širše razmahnjena in izstopajoča značilnost mednarodnega sistema, so avtorji pričeli dvomiti v koristnost evro-centrične teorije o regionalizmu (Katzenstein 2000, 354).

---

⁴AFTA oz. *ASEAN Free Trade Area*: predlog oblikovanja sheme regionalnega območja znotraj držav članic ASEAN, na osnovi katerega bi bile odpravljene tarife na vrsto izdelkov, kar bi služilo namenu proste trgovine blaga znotraj ASEANa.

Očitno je, da se je regionalizem po svetu razvijal na različne načine, iz dveh glavnih razlogov. Kot prvo je razvoj regionalizma izjemno zapleten proces, na katerega vplivajo različni ekonomski, družbeno-kulturni, politični in zgodovinsko odvisni dejavniki, ki so lokalno locirani, ter tako niso naklonjeni enoličnim izkušnjam regionalizma v Evropi. Povedano na preprostejši način: narava regionalizma se razlikuje glede na to, kje v svetu se le-ta pojavi. Drugič pa velja dejstvo, da se je svetovna ureditev spreminjala, odkar so se teorije klasičnega regionalizma prvič pojavile. Posebno od konca Hladne vojne so se pojavile velike strukturne preobrazbe v mednarodnem sistemu, kar je predstavljalo nove priložnosti za pojav novih oblik regionalizma (Milner v Dent 2008, 11). Morda najpomembnejše pri tem je, da je globalizacija vodila do sprememb, proč od poudarka vase zaprtih, regionalnih blokov v času bipolarnega sveta Hladne vojne, k bolj zunanje usmerjenim in prilagodljivim oblikam regionalnega sodelovanja in integracije znotraj sveta, v katerem se trgovske in ostale oblike gospodarskih omejitev med globalnimi makro regijami (npr.: Evropa, Vzhodna Azija, Latinska Amerika) zmanjšujejo, ob istočasni krepitvi povezanosti globalnega sistema.

Klasična teorija regionalizma je postopoma dala pot novi teoriji - marsikatera raziskovalna disciplina je prispevala k razvoju le-te, najpomembnejše pa so politična ekonomija, politologija, mednarodni odnosi in sociologija. Multidisciplinaren pristop nam omogoča, da se premaknemo iz ozkega ekonomističnega pristopa klasične regionalistične teorije in njenih omejitev v razumevanje širših političnih, družbenih in ostalih vzrokov ter posledic gospodarskega regionalizma. Z bolj politološke perspektive, pa je evropska regionalna integracija postala model oz. merilo za institucionalizirane oblike regionalizma (Dieter v Dent 2008, 12).

Nova regionalna teorija ne zanika pomembnosti institucij in napredovanja regionalnih integracij, vendar na to vlogo gleda širše. Regija se lahko izmenično ali hkrati pojavi v različnih vlogah: politično kot administrativna enota, kulturno kot etnična enklava ali lingvistična skupnost ter gospodarsko kot območje produkcije in izmenjave (Dent 2008, 8).

Ena izmed glavnih značilnosti nove regionalne teorije je družbeno regionalno povezovanje. Povečana komunikacija med državami in družbami, lahko pomaga ustvariti občutek skupnosti med ljudmi, kar lahko vodi do razvoja zaupanja in vzpostavitve skupnih interesov (Deutsch, Pempel v Dent 2008, 3). Wendt in Hurrel sta v študij regionalizma prinesla ideje novega socialnega konstruktivizma. Za Hurrela (1995, 72) študij regionalizma sproža metodo konceptualiziranja interakcij med materialnimi spodbudami, intersubjektivnimi strukturami, identiteto in interesom igralcev, z upoštevanjem regije. Za Wendta (v Dent 2008, 12) pa naraščajoča soodvisnost znotraj globaliziranega sveta ustvarja nove trans-nacionalne skupnosti, s skupnim interesom in občutkom pripadnosti regiji, ki izhajajo iz procesa, kjer so vzorci gospodarskih in političnih transakcij in družbenih komunikacij zbrani znotraj določenega regionalnega prostora, ter se kot take lahko razlikujejo od ostalih regionalnih skupnosti.

Kjer je klasična teorija regionalizma prvotno osredotočena na državne igralce, nova teorija regionalizma poudarja nevladne igralce, družbene sile in večstranske institucije v razvoju regionalizma v svojih različnih oblikah. Skratka - novi regionalizem lahko primerjamo s klasično teorijo regionalizma, z značilnim poudarkom na hkratnih in istočasnih ravneh in oblikah regionalnega sodelovanja in integracije (državno vodena, tržno vodena, sub-regionalna, trans-regionalna). Hkrati je nova regionalistična teorija manj tehnokratsko določena, ter bolj družbeno zgrajena; z idejnega vidika bližje razumevanju oblikovanja regionalne skupnosti in povezav znotraj regionalizma, regionalnega procesa in struktur na globalni ravni. Nova regionalna teorija nam tako pomaga, odpreti širšo strokovno debato o različnih idejah in vrstah regionalizma, ki se pojavljajo v sodobni svetovni ureditvi.

5 Vzhodna Azija in regionalizacija

Azijski regionalizem je produkt ekonomskih integracij in ne političnega načrtovanja, kot je to značilno v Evropi. Kot rezultat uspešne, izvozno usmerjene strategije rasti, so azijska gospodarstva postala ne le bogatejša, temveč tudi medsebojno bolj povezana. Vezi med gospodarstvi iz preteklih let, so dodatno okrepili še novi tehnološki trendi, vzpon Kitajske in Indije, kot tudi čedalje večji skupni regionalni vpliv na svetovno gospodarstvo. Na drugi strani pa je Azijska finančna kriza 1997/98 močno prizadela velik del regije, poudarila vzhodnoazijske skupne interese in ranljivosti ter tako dala zagon regionalnemu sodelovanju in povezovanju. Izziv vzhodnoazijskim policy odločevalcem je bil tako preprost in hkrati neverjetno kompleksen: Kjer so pot integracije vodili trgi, kako naj jim sledijo vlade?

5.1 Vzhajajoča regija znotraj svetovnega sistema

Vzhodna Azija je dosegla eno izmed najmočnejših gospodarskih preobrazb v zgodovini. V petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja je bila to regija z relativno revnimi državami (npr. Južna Koreja s takratnim BDPjem na prebivalca in razvojnimi stopnjami, primerljivimi z mnogimi pod-saharskimi državami). Do devetdesetih let 20. stoletja pa je Vzhodna Azija postala ena izmed treh osrednjih svetovnih gospodarskih regij (skupaj z Evropo in S. Ameriko), ki dominirajo svetovno gospodarstvo. Postala je nova svetovna delavnica, regija hitro rastočih trgov in nova finančna sila v vzponu. Sprva je, do devetdesetih let prejšnjega stoletja, vzhodnoazijski gospodarski vzpon vodila Japonska, sedaj pa se prebujata Kitajska, ki že počasi prevzema primat kot regionalna gospodarska gonilna sila. Ti dve državi sta med največjimi štirimi svetovnimi gospodarstvi, hkrati pa je Vzhodna Azija tudi dom največji koncentraciji novo industrializiranih gospodarstev⁵. Ustvarjeni tržni in finančni presežki vzhodnoazijskih držav so največji na svetu, regija sama predstavlja

---

⁵ NIE-Newly Industrializing Economies. Gospodarstva, katera še niso dosegla razvojnih stopenj razvitih držav, vendar pa so v makroekonomskem smislu prehiteli ostale države v razvoju.

dobro četrtno svetovne trgovine, produkcije, novih tehnoloških patentov in BDPja⁶. Je tudi dom nekaterih največjih svetovnih bank in mednarodnih korporacij.

Lahko bi argumentirali, da koncept vzhodnoazijske regije v glavnem obstaja zaradi naraščajoče vzhodnoazijske uspešnosti v mednarodnem ekonomskem sistemu. V osemdesetih in devetdesetih letih 20. stoletja se je 'zastarel' zahodno-centričen izraz Daljnega vzhoda (*Far East*) postopoma začel opuščati. Razlikovanje med Vzhodno Azijo in Azijo pa se čedalje bolj uporablja, predvsem za lažje razumevanje; kje na prostrani celini se velika gospodarska preobrazba dejansko dogaja na regionalni (prej kot na celinski) ravni. Poleg tega je vzhodnoazijski gospodarski napredek, po mnogih metodah, osnovan na določenih regionalnih dinamikah, kar pojasni dejstvo, zakaj tako pogosto govorimo o vzhodnoazijskem ekonomskem čudežu ali o vzhodnoazijskem razvojnem modelu⁷. Kot primer lahko navedemo, da so mnoge države v regiji učinkovito posnemale Japonsko – njeno razvojno državno paradigmo državega kapitalizma, z izvozno usmerjeno industrializacijo.

Vzhodnoazijske države so se iz razvojnih izkušenj in implementacije mnogih podobnih politik medsebojno veliko naučile, kar je v neki meri vodilo do skupnih razvojnih poti. Predvsem gre velika zasluga japonskim podjetjem, ki so sprva igrala ključno vlogo pri spodbudi integriranja vzhodnoazijskega regionalnega gospodarstva skozi trgovino in investicije. Odnosi so se medtem še poglobili, ko so manj razvite vzhodnoazijske države počasi napredovale v nova srednje razvita gospodarstva, ter začela intenzivneje trgovati in investirati med seboj, kar je še dodatno povezalo azijsko gospodarsko soodvisnost. Medtem ko je izvozno usmerjena narava vzhodnoazijskega gospodarskega razvoja ostala vezana predvsem na svetovne trge, pa so države v regiji postopoma postale čedalje bolj povezane med seboj. Azijska finančna kriza 1997/98 je jasno razkrila povezave med vzhodnoazijskimi gospodarstvi, katera pa do takrat, več kot očitno, niso bila dovolj cenjenena. Različne integrativne sile sedaj povezujejo regijo na gospodarski, politični in družbeni ravni, čeprav so ti procesi tudi sestavni del širšega svetovnega integrativnega razvojnega procesa oziroma globalizacije.

---

⁶ Svetovna Banka 2010

⁷ Več o vzhodnoazijskem razvojnem modelu v nadaljevanju

Na prvi pogled se nam lahko zdi, da obstaja mnogo dejavnikov, ki nasprotujejo oziroma niso ugodni za razvoj regionalizacije v Vzhodni Aziji. Vzhodna Azija je verjetno najbolj raznolika regija na svetu v odnosih asimetrije gospodarskega razvoja držav, različnih političnih režimov, ter družbeno religioznih tradicij in značilnosti. Poleg tega je regija, ki je zaznamovana z zgodovinskimi sovraštvi med tekmujočimi narodi, s konflikti med starimi in novimi državami, z nacionalizmom, kot močno ideološko silo v mnogih državah regije.

Vzhodno Azijo čakajo novi izzivi v prizadevanju oblikovanja regionalne skupnosti. Kažejo se znaki krepitve integracije in koherence, kot regionalne entitete. To je evidentno v odnosih poglobljene regionalne gospodarske izmenjave (trgovina, investicije, finančni tokovi), v mednarodnih poslovnih operacijah, mednarodnih infrastrukturnih povezavah, mednarodnih policy sodelovanjih in koordinacijah (vključno z razvojem regionalnih organizacij), družbenih gibanjih, podobni popularni kulturi in različnih družbenih procesih, ki se pojavljajo med ljudmi in družbami v Vzhodni Aziji. Skozi čas je prišlo do znatnega povečanja regionalnih stikov v Vzhodni Aziji, predvsem zaradi izboljšanja transportnih in komunikacijskih tehnologij, turizma, migracij, televizije in satelitskega oddajanja (Cohen v Dent 2008, 3). Naraščajoča gostota družbenih komunikacij znotraj regij, dodatno zbuja občutek skupne identitete in skupnosti znotraj vpletenih udeležencev (Deutsch, Pempel v Dent 2008, 3).

5.2 Geografske meje Vzhodne Azije

Medtem ko se Vzhodna Azija regionalno povezuje, ostaja diskusija glede tega, kaj dejansko obravnavamo kot Vzhodno Azijo v geografskem smislu. Ruski daljni vzhod bi moral biti geografsko prav tako uvrščen pod Vzhodno Azijo, čeprav le-ta ni del vzhodnoazijske regionalne skupnosti. To je predvsem zato, ker je ta regija obrobni predel, znotraj predvsem evrocentrične države Rusije, ter zaradi malenkostnega truda integracije oziroma majhne povezanosti z vzhodnoazijsko gospodarsko skupnostjo in njenimi dinamičnimi in integrativnimi procesi. Iz slednjega si lahko razlagamo tudi dejstvo, zakaj je Mongolija tako pogosto spregledana kot del vzhodnoazijske regije in članstva v regionalnih organizacijah. Za močnejšo priznanost ruskega daljnega

vzhoda in Mongolije v vzhodnoazijski regiji, bi bila potrebna predvsem njihova jasnejša prisotnost na regionalnem gospodarskem radarju.

Za vzhodnoazijske regijske definicijske parametre se zdi, da so v konstantnem stanju spreminjanja, še posebej, ko govorimo o članstvih posameznih držav v regionalnih organizacijah. Podobne težave imamo tudi v Evropi, in sicer pri postavljanju meja okoli članstva v Evropski uniji (članstvo Turčije). Podobni primeri in sporna vprašanja pa so čedalje aktualnejša tudi v Vzhodni Aziji. Za primer lahko vzamemo Vrh vzhodnoazijskih držav (*East Asia Summit*) – proces, sprožen decembra 2005, o katerem bomo govorili tudi v nadaljevanju. Ta med drugimi vključuje tudi Indijo (normalno grupirano pod južnoazijsko regijo), Avstralijo in Novo Zelandijo (državi, ki sta ponavadi razvrščeni v regijo Oceanije). Za vključitvijo slednjih so bili ključni predvsem japonski politični motivi zavzemanja in podpore, saj je njihovemu članstvu sprva močno nasprotovala Kitajska in ostale članice (Dent 2008, 171). Glavni razlog pa je, da je percepcija Vzhodne Azije za vsakega lahko drugačna. Hettne (2005, 546) gre celo tako daleč, da zagovarja, da naravne regije ne obstajajo: »definicija regije se spreminja glede na posamezen problem ali vprašanje pod raziskavo.« Tako lahko vprašanje posamezne regije tudi hitro ovržemo.

Ko govorimo o Vzhodni Aziji, lahko hkrati razlikujemo tudi Jugovzhodno in Severovzhodno Azijo, kot razločno ločeni entiteti. Iz potrebe po jasnosti se bomo v nalogi nanašali predvsem na Vzhodno Azijo, kot kompozita dveh sub-regionalnih delov, in sicer: Jugovzhodne Azije – Brunej, Filipini, Indonezija, Laos, Kambodža, Malezija, Myanmar, Singapur, Tajska, Vietnam, Vzhodni Timor in Severovzhodne Azije – Hong Kong, Japonska, Južna Koreja, Kitajska, Makao, Mongolija, Severna Koreja in Tajvan. Izvenregijski faktorji (države izven regije, transnacionalni posli, svetovni problemi) so prav tako pomembni pri oblikovanju vzhodnoazijske regionalne politike. Avtorji, ki raziskujejo vzhodnoazijsko regijo, namenijo veliko pozornosti pomembnosti Združenih držav v vzhodnoazijski regionalni politični ekonomiji. Vzhodna Azija je med drugim tudi del širše Azijsko-pacifiške trans-regije, ki poleg Vzhodne Azije vključuje še pacifiško obalo Severne in Južne Amerike ter Oceanijo. Študije Vzhodne Azije so pogosto vključene v Azijsko-pacifiški kontekst, vglavnem zaradi močne trans-regionalne gospodarske povezanosti preko Pacifika (Lee 2002,

26). Poleg tega so transnacionalne poslovne dejavnosti, ki povezujejo Vzhodno Azijo na mikro ravni, pogosto del globalne produkcije in distribucijskih mrež podjetij, ki izvirajo zunaj regije. Te povezave dajejo vzhodnoazijskemu regionalizmu ekstra-dimenzionalen vidik, tako da raziskovanje vzhodnoazijske regionalizacije od nas terja razmislek o sorodnih razvojnih poteh, ki se dogajajo na širšem mednarodnem in globalnem nivoju.

6 Kratka gospodarska zgodovina regije

6.1 Zgodnji razvoj

Azijsko povezovanje se razvija po neverjetnem, pol stoletja dolgem, gospodarskem razvoju. Po podatkih Azijske razvojne banke (2008, 27) se je v obdobju štirih desetletij, od 1956 do 1996, vzhodnoazijski življenjski standard dvigoval hitreje, kot kadarkoli poprej. Izmed desetih svetovnih gospodarstev, ki so zabeležila povprečni dvig gospodarstva za 4.5% letno v tem obdobju, jih kar osem prihaja prav iz Vzhodne Azije (štiri izmed teh preko 5%)⁸. Skozi štiri desetletja, se je življenjski standard 16-ih držav, analiziranih v tej študiji (Asian Development Bank), dvignil v povprečju za 5% letno, medtem ko je svetovno povprečje za to obdobje le 1.9%. Ti izredni rezultati so bili doseženi znotraj gospodarstev, ki so si zelo različna, in sicer v narodnih dohodkih, naravnih, človeških in kapitalskih virih, specializaciji proizvodnje, političnih organizacijah, kulturi in zgodovini. Medtem ko za gospodarski razvoj niso povsod izbrali enake poti, pa njihove politike in krivulje rasti vključujejo osnovne podobnosti (Chandra in Kumar 2007, 28).

V zgodnjih fazah vzhodnoazijskega gospodarskega vzpona, je regionalno povezovanje napredovalo razmeroma počasi. Vzhodnoazijska gospodarstva so bila sprva osredotočena predvsem na izvoz v razvitejše države, ter so tako zanemarjala trgovanje znotraj vzhodnoazijske regije. Sprva so se specializirali za preprosta dela in predvsem nekvalificirano proizvodnjo. Ko pa so razvitejše države med njimi pričele proizvajati zahtevnejše izdelke, so manj razvitim gospodarstvom napolnila manjkajočo vrzel. Japonski ekonomist Akamatsu (1962) primerja ta razvojni model z modelom leteče gosi⁹.

Tekmovanje na svetovnih trgih je danes središče vzhodnoazijskega razvojnega

---

⁸ Asian Development Bank 2008

⁹ Flying geese model: znotraj tega modela se gospodarstva premikajo v formaciji, in sicer ne, ker bi bila neposredno povezana, temveč ker sledijo podobnim potem. Ker so te poti vezane na določeno zaporedje dogodkov, ter so včasih tudi kompetitivne, sprva niso razvili močnih gospodarskih vezi znotraj vzhodnoazijske regije.

modela (Kuznets 1988, 36). Model se je prvič pojavil v petdesetih letih 20. stoletja in je bil sprva usmerjen na izvoz¹⁰. Vzhodnoazijske države so se zanašale na ogromne regionalne zaloge relativno dobro izobražene in poceni delovne sile, ter skozi čas prihranile zajetne prihranke in nabrale dovolj denarja za nove investicije. Sprva je Vzhodna Azija izvažala predvsem preproste izdelke po nizkih cenah, da bi tako ugodila svojim nujnim potrebam po deviznih sredstvih. Posredno so tako razvili model za vztrajno rast. Ko so se gospodarstva sčasoma utekla in prilagodila, so tudi sama razvila mednarodno konkurenčne tehnologije. Regija se je počasi premaknila iz proizvodnje preprostih izdelkov v proizvodnjo mnogih sofisticiranih dejavnosti, ki sedaj vključujejo vrhunske proizvodne sposobnosti in prestižne globalne zaščitne znamke. Čedalje bolj pa postajajo konkurenčni tudi v storitvenih dejavnostih (Prakash 2001, 126–130).

Opisani razvojni model se je najprej pojavil na Japonskem po 2. svetovni vojni in se od tam razširil po celotni vzhodnoazijski regiji. Vojna je na Japonskem močno opustošila gospodarstvo in ostro znižala plače, vendar pa jim je dostop do trga ZDA omogočil nadaljnji razvoj, ter tako sprožil nenadne velike rasti v prihrankih, investicijah in gospodarski rasti. Ko so pričeli izvažati naprednejše izdelke, so novo industrializirana vzhodnoazijska gospodarstva (Hong Kong, J. Koreja, Singapur, Tajvan) napolnila vrzel, ki je nastala v proizvodnji preprostih izdelkov. Sčasoma sta podobnemu razvoju sledili še Jugovzhodna Azija in Kitajska. Kljub temu, da so se ti valovi med seboj razlikovali v določenih pogledih, so vsi ustvarili neverjetne stopnje gospodarske rasti. Na Japonskem je povprečni dohodek na prebivalca, od petdesetih let naprej, presegal 5% letno. Novo industrializirana vzhodnoazijska gospodarstva so zabeležila podobne visoke stopnje rasti v šestdesetih letih, tem pa so sledile še številne države Jugovzhodne Azije v zgodnjih sedemdesetih in Kitajska v poznih sedemdesetih letih. Podobni valovi se sedaj dogajajo v ostalih gospodarstvih Južne in Jugovzhodne Azije. Pretekla so štiri desetletja, da je vzhodnoazijski model postal širše znan. Uporaba tega modela je dvignila dohodke v mnogih azijskih državah, model pa so kmalu začeli posnemati tudi drugod po svetu. Priložnosti za regionalne transakcije so se povečale, hkrati pa se je povečala tekmovalnost med izvozniki in

---

¹⁰ Prevladujoča veliko pomezna razvojna strategija je bila ugodna za velike koordinirane investicije v pobudi, doseči velika gospodarstva v izvozno tekmujočih industrijah.

odpor do uvozov na zunanjih trgih.

Pojav Kitajske na regionalnem gospodarskem nivoju, je močno vplival na celotno regijo. Po podatkih Azijske razvojne banke (2008, 30), je do sredine devetdesetih let le-ta predstavljala že 20% azijske trgovine in 70% deleža vseh neposrednih tujih investicij v vzhodnoazijski regiji. Medtem ko se je Kitajska pojavila kot močan igralec v regiji, je njena rast med drugim ustvarila nove tržne priložnosti za regionalne končne izdelke, surovine in predvsem vmesne stopnje proizvodnje. Posledično je Kitajska pomagala pospešiti razvoj mednarodnih proizvodnih omrežij. Tako je sprožila velike in pogosto težavne uskladitve v regiji, hkrati pa tudi poživila azijsko trgovino (Eichengreen, Tong 2006, 88).

6.2 Azijska finančna kriza 1997/98

Azijska finančna kriza 1997/98 je prizadela nekatera izmed svetovno najuspešnejših gospodarstev, vrgla vlade, grozila navidezno uveljavljenim podjetjem in institucijam ter potisnila v stisko na stotine milijonov ljudi. Kljub temu se je izkazala za kratko, gospodarska dejavnost se je ponovno hitro dvignila in med drugim pustila tudi pozitivne plati. Spodbudila je namreč reševanje težavnih politik in institucionalnih reform ter odpravila strukturne šibkosti v vzhodnoazijskih gospodarstvih. Izpostavila je tudi naraščajočo soodvisnost med vzhodnoazijskimi državami v globalnem finančnem sistemu, ter tako koristila vzhodnoazijskemu regionalnemu sodelovanju.

Gospodarski vpliv krize je bil močan. V nekaterih gospodarstvih je valutna kriza vodila do bančniške krize, ki je povročila kolaps kreditov, to pa je posledično vodilo v globoko krizo. V nekaterih državah so se ti razvoji še poslabšali, zaradi spornih deflacijskih politik (sprejetih v kontekstu priporočil IMF). Programi so obsegali monetarno zaostrovanje, fiskalne omejitve, kar je povzročilo strukturne reforme, pospremljene z postopki zapiranja propadajočih finančnih in nefinančnih družb (Berg 1999, 138).

Postavlja se vprašanje, kako je kriza pravzaprav nastala; so jo sprožile mikro ali

makroekonomske osnove ali pa preprosto kar panika vlagateljev. Nenadnost, hitro geografsko širjenje in jedrnatost krize, merijo na finančno paniko kot pomembno, morda prevladujočo krivdo. Vendar pa je, kot v večini kompleksnih gospodarskih pojavov, vzrokov za nastanek krize več. Močnejše makroekonomske politike in finančni sistemi prizadetih gospodarstev, bi utegnili preprečiti krizo. Odločilnejše in primernejše delovanje mednarodnih finančnih skupnosti, bi lahko omejilo povzročeno škodo (Ito 2007, 29). Obstoj azijskih regionalnih finančnih institucij, pa bi verjetno lahko ponudil več časovnih in kvalitetnejše prilagojenih podpornih politik. Celotni regiji so primanjkovala institucionalne ureditve in viri, ki bi se učinkovito spoprijeli s krizo. Tako so bile, kljub omejenemu geografskemu obsegu, le globalne ustanove v poziciji pomoči. Primernost njihove pomoči je še vedno predmet diskusije, vendar pa so njihova posredovanja spodletela pri vzpostavljanju ponovnega zaupanja na kratki rok, ter morda celo pomagala pri vzpostavljanju panike (Ito 2007, 31–33).

Medtem ko je večino držav kriza močno prizadela, pa je Kitajsko le-ta komaj oplazila, saj so njeni kapitalski računi ostali zaprti. Prej kot z devalvacijo ali varčevanjem, je Kitajska vzdrževala povpraševanje z nadomeščanjem izvoza z javnimi investicijami. Gospodarska rast se je komaj kaj zmanjšala (Liu 2009, 2–4).

Proizvodnja je zopet oživila, ko so si opomogli kreditni trgi in makroekonomska politika. Azija je krizo kmalu spremenila v priložnost za reforme. Na narodnem nivoju je večina gospodarstev pridobila izkušnje v shajanju z finančno stisko, kar je države spodbudilo k ustanovitvi institucij, ki olajšujejo korporativno prestrukturiranje ter tako naredilo svoje finančne sektorje manj ranljive. Kot odgovor na krizo, so ustanovili (kot bomo raziskali v nadaljevanju) regionalne mehanizme, ki nudijo nujne vire ob pojavu prihodnjih kriz.

V zvezi z Azijsko finančno krizo 1997/98, izstopata dva močna zaključka:

- hiter gospodarski razvoj ustvarja neizogibne strukturne napetosti, kot se je to zgodilo v primeru dokaj nerazvitega vzhodnoazijskega finančnega sektorja, prikritega za masko hitre gospodarske rasti. Za uspešen gospodarski razvoj so potrebne vzporedno razvite, učinkovite institucije in dobro vladanje, vendar do

tega ne pride samoumevno.

- azijska gospodarstva imajo med seboj globlje povezave in večje deleže v njihovi skupni makroekonomski stabilnosti, kot je bilo to sprva razumljeno. Povezana Azija potrebuje močne kooperativne mehanizme, namenjene izmiku krizam (skozi nadzor) in obvladovanju ter upravljanju tistih, ki se dvignejo skozi.

6.3 Obdobje med obema krizama

Po koncu krize se Vzhona Azija ponovno pojavi kot svetovno najdinamičnejša regija. Vendar pa se je azijski razvojni model spremenil in se sedaj razlikuje od predkriznega. Kitajska, Indija in Vietnam so postale regionalno in tudi svetovno najhitreje rastoča gospodarstva. Kitajska in Indija sta tudi svetovno najštevilčnejši državi, zato njun vzpon tako dramatično vpliva na celotno regionalno in svetovno ekonomsko politiko. Večina ostalih držav v regiji, vključno z neposredno prizadetimi gospodarstvi Zveze držav Jugovzhodne Azije (ASEAN), gospodarsko raste še naprej, čeprav manj uspešno kot v časih pred krizo (Gill in Kharas 2007, 45–47).

V naprednejših gospodarstvih (Malezija, Singapur, Tajvan) si nižjo gospodarsko rast predstavljamo kot naravno upočasnitev od stopenj, ki so bile nesorazmerno visoke. Medtem so se Kitajska, Indija in še nekatere manjše vzhodnoazijske države pojavile kot regionalni nosilci rasti (Srinivasan 2004, 621). Kitajski resnični 'veliki skok naprej' od poznih sedemdesetih let naprej, je brez zgodovinskih vzporednic. Država, z 1.3 milijarde prebivalcev, je v zadnjih tridesetih letih rasla s povprečno letno stopnjo 9.7%, kar je trikrat hitreje od svetovnega povprečja. Kitajska se je v obdobju ene generacije preoblikovala iz neučinkovitega planskega gospodarstva v eno izmed najmočnejših svetovnih, dinamičnih in tržno orientiranih gospodarstev. Obstajajo dobri razlogi za optimizem in možnosti. Njen veliki trg in razmeroma dobro izobraženo prebivalstvo privlači ogromno investicij. Predstavlja atraktivno mesto za nove industrijske skupine in produkcijska omrežja. Njena rast prispeva hkrati tudi k pospežitvi industrijskega razvoja celotne regije na področjih elektronskih izdelkov, informacijskih tehnologij, poslovnih storitev, kemične in farmacevtske industrije (Gill

in Kharas 2007, 5–7).

Vlade manjših azijskih gospodarstev, predvsem v Jugovzhodni Aziji, imajo namen zgraditi gospodarske cone s transparentnimi notranjimi mejami¹¹, in sicer z namenom, da bi tekmovala s Kitajsko, Indijo, gospodarskimi skupnostmi, kot so EU, NAFTA in ostalimi regionalnimi skupinami (Dent 2008, 59). V napovedujoči Aseanovi obvezi k skupnemu trgu, je politični vrh držav ASEANa izrazil, da je treba oblikovati dovolj velik trg, ki bo lažje tekmoval s trgoma Kitajske in Indije. Vključitev azijskih velikih gospodarstev v regionalne trgovske sisteme, predstavlja enega izmed glavnih izzivov in priložnosti, ki čakajo Azijo v prihajajočih desetletjih (Eichengreen 2006, 16).

6.4 Vpliv trenutne globalne krize na Vzhodno Azijo

Vzhodnoazijski finančni sektor ni bil neposredno prizadet ob kolapsu finančnega sektorja v ZDA in EU, zaradi svojega razmeroma zdravega in konzervativnega finančnega sektorja. Vzhodna Azija je namreč svoj finančni sektor obvarovala pred podobnimi kriznimi napadi z reformami, predstavljenimi med in po Azijski finančni krizi, katere so vključevale potrebe po višjih kapitalskih vrednostih, boljšo kakovost kapitala in strožje korporativno vladanje. Kljub temu je bilo vzhodnoazijsko gospodarstvo nedirektno prizadeto zaradi upada povpraševanja izvoza, kar se je posledično izkazalo v zmanjšanju domače proizvodnje in dvigu brezposelnosti (Zainal Abidin 2010, 2).

Vpliv krize se je začel čutiti v tretjem četrtletju leta 2008, in sicer zaradi ostrih padcev izvoza. Močan vpliv krize na vzhodnoazijska gospodarstva pa je bil občuten v letu 2009, v katerem se je skrčilo 8 izmed 15-ih gospodarstev¹².

Velikost upada posameznih gospodarstev je povezana predvsem z intenzivnostjo nagnjenosti vsake države k izpostavljenosti svetovnemu gospodarstvu (Zainal Abidin 2010, 3). Ostri padci v vzhodnoazijskih izvozi so vodili k dvigu brezposelnosti po regiji, število registriranih brezposelnih delavcev se je po podatkih Svetovne banke

---

¹¹ Gospodarske cone znotraj regije, ki vključujejo koncentracije mednarodnih gospodarskih povezav in aktivnosti mednarodne proizvodnje.

¹² Svetovna banka 2009

(2010) v letu 2008 dvignilo za 0.6 milijona. Svetovna banka pričakuje, da bo trg delovne sile v regiji kmalu doživel spremembe v večini sektorjev, skupaj z znižanjem realnih plač. Obstaja močna verjetnost, da se bo naraščajoča brezposelnost še nadaljevala, kar bi posledično sprožilo dvig revščine v določenih predelih Vzhodne Azije. Dvig stopnje revščine je v letu 2010 pričakovan predvsem v Kambodži, Maleziji in na Tajskem (Svetovna banka 2010).

Azijska finančna kriza 1997/98 je izpostavila pomembnost vrednosti menjalnih tečajev valut pri izboljšanju kriznih razmer. V sedanji finančni krizi je vpliv menjalnih razmerij manj resen kot leta 1997/98, z izjemo Indonezije in Južne Koreje¹³. Nasprotno pa je japonski jen, v obdobju od oktobra 2008 do marca 2009, pridobil 25% v nominalni vrednosti, kar je vodilo do nižjih obrestnih mer, za razliko od ostalih ključnih držav v regiji. Japonsko tržno ravnovesje se je prvič po tridesetih letih presežkov, obrnilo zaradi premočnega jena in posledično nižjih izvoznih zaslužkov. Ključna valutna problematika Vzhodne Azije med trenutno globalno krizo, pa se sicer ne nanaša na spremenljive menjalne vrednosti, temveč na pomanjkanje ameriških dolarjev, posebno od konca leta 2008, kar je vodilo do težav centralnih bank in monetarnih oblasti po zadovoljevanju povpraševanja po ameriških dolarjih (Zainal Abidin 2010, 3–4).

Kot je razvidno, bo glavno breme sedanje globalne krize čutil predvsem realni sektor vzhodnoazijskega gospodarstva, medtem ko sta vzhodnoazijski kapitalski trg in finančni sektor ostala razmeroma neprizadeta, še posebej v primerjavi z finančnimi sektorji drugod po svetu.

---

¹³ Južnokorejski won in indonezijska rupija sta izgubila 20% in 10% po nominalni efektivni stopnji med septembrom 2008 in marcem 2009 (Mednarodni denarni sklad 2009)

7 Regionalizacija na mikro ravni

Procese regionalizma na mikro ravni, ki zadevajo regionalne koncentracije medsebojno povezanih zasebnih in javnih dejavnosti, lahko na splošno označimo kot regionalizacijo. Obstajajo globoke zgodovinske povezave vzhodnoazijskega regionalizma, katere lahko vzporejamo z nastankom azijske regionalne trgovske mreže pred mnogimi stoletji (Changa v Dent 2008, 40–41). V preteklih letih in desetletjih, pa smo bili priča postopnemu dvigu vzhodnoazijske medregionalne trgovine in deleža tujih investicij, kateri kažejo na poglobljeno gospodarsko soodvisnost v regiji. V tem delu se bomo osredotočili na kvalitativne vidike tega razvoja, s poudarkom na gospodarski geografiji vzhodnoazijske regionalizacije in vplivu globalne krize na le-to povezovanje.

Vzhodnoazijska medregionalna trgovina je prepričljivo naraščala od šestdesetih let prejšnjega stoletja, ter še posebej napredovala od osemdesetih let dalje (Das v Dent 2008, 43). Skupno razmerje znotrajregionalnega trgovanja je v zgodnjih šestdesetih letih znašalo 25%, 35% do osemdesetih let, ter vse do 55% leta 2007¹⁴ (primerljivo s severnoameriškimi 44% in 65% v EU v istem letu¹⁵). Povprečje regionalnega trgovanja za Jugovzhodno Azijo v letu 2003 ostaja 22% in 26% za severovzhodno Azijo v istem letu. Ti relevantni izsledki med vzhodnoazijskimi sub-regionalnimi številkami merijo na obširne trgovske povezave med jugovzhodno in severovzhodno Azijo (Kawai in Wignaraja 2008, 27).

V mnogih pogledih je Kitajska postala ključni povezovalni člen znotraj vzhodnoazijske regionalne trgovske verige. Ne le, da predstavlja pomembno središče znotraj regionalnih trgovsko investicijskih odnosov (saj privlači velike količine neposrednih tujih investicij), temveč je hkrati postala največji trgovski partner naraščajočemu številu ostalih vzhodnoazijskih držav (Dent 2008, 48). Glede na njen, razmeroma mlad nastanek, odnosi z ostalimi deli Azije zaenkrat še niso tako močno razviti kot med regionalnimi, že vzpostavljenimi partnerstvi. Kitajska še vedno krepi

---

¹⁴ Azijska razvojna banka 2009

¹⁵ Svetovna banka 2009

svoje gospodarske vezi z ostalimi deli sveta, njena intenzivnost regionalnih trgovskih povezav pa se za zdaj znižuje relativno, glede na njene mednarodne povezave. Kljub temu je postala središče mednarodnih proizvodnih omrežij, ki poganjajo regionalno integracijo. Njena trgovina znotraj regije predstavlja polovico vse trgovine znotraj Azije¹⁶. Kitajska in Indija oblikujeta regionalno integracijo tudi s spodbujanjem manjših gospodarstev k združitvi njihovih trgov z namenom, doseči boljšo konkurenčnost le-teh na mednarodnih trgih (Azijska razvojna banka 2005, 47).

Rast mednarodnih produkcijskih omrežij v regiji je še eden od pomembnih faktorjev, ki na splošno prispeva k poglobljanju trgovskega regionalizma v Vzhodni Aziji. Elektronski izdelki, stroji, avtomobili, transportna oprema in informacijsko-komunikacijski izdelki, predstavljajo večinski delež znotraj vzhodnoazijske regionalne trgovine. Proizvodnja delov teh dobrin je razdeljena v razne pod-proizvodne obrate, kateri so razporejeni po najbolj ugodnih lokacijah znotraj regije. (Boruss v Dent 2008, 46).

Za razliko od Kitajske, ki postaja čedalje bolj ključna za regionalno trgovino, pa je Japonska še vedno najpomembnejši regionalni trgovski partner za približno polovico vseh vzhodnoazijskih držav. Poleg tega ostaja pomembno središče za deljenje proizvodnih dejavnosti, od koder izvira približno tretjina vseh regionalnih izvozov sestavnih delov, namenjenih proizvodnji po regiji. Kitajska medtem izvozi veliko večji delež končnih izdelkov, v primerjavi z ostalimi vzhodnoazijskimi državami (Dent 2008, 45).

Ena izmed možnih razlag za porast medregionalne trgovine je, razširitev aktivnosti mednarodnih produkcijskih omrežij v Vzhodni Aziji. Teorije tržne gravitacije pa nudijo bolj splošno razlago, in sicer izpostavljajo velikost trga in geografsko razdaljo kot glavni določujoči faktor mednarodne trgovine in investicijskih tokov. Te teorije trdijo, da je trgovina med državami proporcionalna glede na velikost njihovega gospodarstva in obratno sorazmerna glede na geografsko razdaljo med njimi (Greenaway in Milner v Dent 2008, 45). Ko so vzhodnoazijska gospodarstva rasla, so si vzhodnoazijski trgi posledično postali pomembnejši med seboj, zaradi

---

¹⁶ Mednarodni denarni sklad 2007

gospodarskih gravitacijskih sil. Tako nam hiter razvoj kitajskega trga in njena bližina do ostalih vzhodnoazijskih držav, lahko pojasni njeno naraščajočo pomembnost do regionalne trgovine, kot tudi do močnejše regionalizacije nasploh (Dent 2008, 45).

7.1 Mednarodna produkcijska omrežja

Regionalna gospodarska soodvisnost v Vzhodni Aziji, se čedalje bolj pomika k poglobljanju regionalne trgovine. Gospodarske povezave na mikro ravni med državami Vzhodne Azije, so postale čedalje bolj funkcionalno integrativne. S tem menimo, da je regionalizacija Vzhodne Azije postala mnogo več, kot le naraščajoča stopnja gospodarske izmenjave (npr. trgovinskih in naložbenih tokov); gre za razširjen razvoj regionalnih poslovnih sistemov in dejavnosti, v glavnem skozi porast mednarodnih produkcijskih omrežij. Yun (2003, 173) definira mednarodna produkcijska omrežja, kot mednarodno delitev dela, v kateri je vsaka funkcija oziroma vsaka faza vrednotne verige prostorsko ali geografsko preseljena na najbolj učinkovito mesto, kar uporabljajo različna podjetja, vključno z mednarodnimi korporacijami in regionalnimi podjetji. Podjetja razdelijo vrednotno verigo med dele mednarodno organiziranih konfiguracij, pri čimer razdelijo proizvodnjo med vpletene države, glede na njihove posebne geografske prednosti. Te vključujejo vire človeških dejavnosti (nizko stroškovna ali izkušena delovna sila), dostopnost do blaga, koristno izkoriščene specializirane proizvodne ali tehnične sposobnosti, vladne politike, usmerjene k privabljanju tujih investicij in tržno usmerjene dejavnike. Oblikovanje tovrstnih omrežij lahko vključuje kombinacije povezav znotraj enega podjetja (*intra-firm*), povezav med različnimi podjetji (*inter-firm*) in storitvene povezave med njimi. Podjetja morajo v tem procesu upoštevati, kako so marginalni stroški, ki nastanejo pri fragmentaciji proizvodnje, izravnani s stroški storitvenih povezav upravljanja omrežja (Jones in Kierzkowski v Dent 2008, 46). Napredki v komunikaciji in transportni tehnologiji so postopoma zmanjšali stroške storitvenih povezav in omogočili podjetjem, učinkoviteje voditi mednarodna proizvodna omrežja, v večjem organizacijskem in geografskem obsegu (Luthje v Dent 2008, 46).

Napredek v proizvodnih tehnologijah, je omogočil čedalje enostavnejšo razdeljevanje proizvodnega procesa na ločene bloke in dele (Athukorala 2003, 12). To je vodilo do

širših geografskih konfiguracij mednarodnih produkcijskih omrežij, kar lahko vidimo v naslednjem primeru. Ko so se japonski proizvajalci potrošniške elektronske opreme, kot so Sony, Sharp, Sanyo in Toshiba, odločili preseliti svojo proizvodnjo v druge dele Vzhodne Azije, so sprva začeli s selitvijo proizvodnje določenih izdelkov v ostala, sicer bolj razvita gospodarstva v razvoju, kot sta Južna Koreja in Tajvan. Skozi čas so ta podjetja začela seliti določene dele proizvodnje v ostale, še nižje stroškovne države Jugovzhodne Azije, pri čimer so dodatno prispevali pri deljenju proizvodnje sestavnih delov in pomagali pri razpršenju mednarodnih proizvodnih omrežij (Felker 2004, 67). Proces fragmentacije proizvodnje ali strategija 'premika izdelkov, in ne proizvodnih obratov', je nastal v mnogih industrijah, zlasti od osemdesetih let naprej. Liberalizacija trgovskih politik (trgovine in tujih investicij), je zadnja leta še dodatno prispevala k znižanju transakcijskih stroškov uvozne tarife upravljanja mednarodnih proizvodnih omrežij (Tachiki 2005, 155-156).

Izmed vseh svetovnih regij, je prav Vzhodna Azija dom največje koncentracije, kot tudi največje raznovrstnosti dejavnosti mednarodnih proizvodnih omrežij (Kimura, Ando v Dent 2009, 7). Mnoge vzhodnoazijske države sedaj med seboj tekmujejo, da bi pritegnile naložbe tujih podjetij v mednarodna proizvodna omrežja. Tako so mnoge implementirale politike industrijskih con, kjer so razvili oz. zgradili specializirane objekte, ter gradili na sposobnosti delovne sile, nastanjene na posebnih območjih ali industrijskih okrožjih znotraj države¹⁷. Vzhodnoazijska regionalna integracija je delno rezultat hitre regionalne gospodarske rasti in njenega naraščajočega vpliva v svetovnem gospodarstvu. Vendar pa, kot smo videli, regionalni odnosi postajajo intenzivnejši, kot bi sama gospodarska rast to lahko pojasnila. Nove tehnologije in politika v kontekstu hitro globaliziranega svetovnega gospodarstva, tvorita nove priložnosti za regionalno sodelovanje. Ključna razlaga mednarodnih proizvodnih omrežij, je rezultat napredka v informacijski tehnologiji, zniževanju trgovskih ovir in nižjih transportnih stroškov. Ti razvojni dogodki so omogočili dodeliti različne stopnje proizvodnih procesov v različne države. Čeprav ti trendi, do neke mere lahko vodijo do globalne disperzije proizvodnje, pa v vsaki industriji, kjer se pojavijo proizvodna omrežja, le-ta ugajajo povezavam z bližnjimi državami.

---

¹⁷ Primere takšnih con najdemo na Kitajskem (mesto Shenzhen), na Tajvanu (Hsinchu Science Park) in v Singapurju (Jurong town).

8 Regionalizacija na makro ravni

Kot smo že povedali, se regionalizacija na makro nivoju nanaša na javne policy iniciative in državno vodene projekte gospodarskega sodelovanja in integriranja, ki izvirajo iz medvladnih dialogov in sporazumov. Azijske povezave začena počasi krepiti tudi politika. Do nedavnega je med azijskimi državami formalno gospodarsko sodelovanje zaostajalo za tržno vodeno integracijo. To je bilo konsistentno s takratnim previdnim regionalnim slogom oblikovanja politik, vendar pa se je integriranje vseeno odražalo v azijskih trgovskih vzorcih; pred integracijo so bili najpomembnejši regionalni gospodarski partnerji zunaj Azije, medtem ko se spreminjajo vzorci, pa se spreminjajo tudi azijske policy prioritete.

8.1 Regionalne organizacije in okvirji

Čeprav se je regionalizacija na mikro nivoju v Vzhodni Aziji počasi razvijala že zadnjih nekaj desetletij, pa je pojav makro regionalnega sodelovanja, regionalnih forumov in okvirjev, relativno nov pojav. Azijske najzgodnejše regionalne povezave so sprva nastale znotraj omrežja Združenih narodov, kot sta *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific* in *Mekong River Commission*, kot tudi znotraj varnostnih okvirjev oz. omrežij v času Hladne vojne (*Southeast Asia Treaty Organization*). Azijska razvojna banka je bila ustanovljena leta 1967. Nedavno je Organizacija za azijsko-pacifiško gospodarsko sodelovanje (APEC) zaobjela gospodarstva znotraj in zunaj regije. Najdlje obstoječa, izključno regionalna skupina Zveza držav Jugovzhodne Azije (ASEAN), pa je sčasoma postala ključen element nastajajoče regionalne politične arhitekture. Medtem ko Zveza držav Jugovzhodne Azije (ASEAN) deluje že od leta 1967, pa so potrebovali več kot dvajset let, da so pričeli s pomembnejšimi gospodarskimi projekti, kot npr. oblikovanje prostotrgovinskega območja AFTA (ASEAN Free Trade Area). Poleg tega je bila prva, izključno vzhodnoazijska regionalna gospodarska skupina, ustanovljena šele leta 1997, in sicer ASEAN+3. ASEAN in ASEAN+3 se ukvarjata z relativno zahtevnim gospodarskim sodelovanjem; ASEAN predvsem v širšem smislu integracije, APT pa zlasti v krepitvi regionalnega finančnega upravljanja, z znatno

pomočjo Azijske razvojne banke (ADB). Regionalna skupina Vzhodnoazijski vrh (EAS) je bila ustanovljena leta 2005. Vzhodnoazijske države so vključene še v mnoge druge regionalne okvirje in organizacije, ki pa za potrebe naše naloge niso tako relevantne. Lahko pa omenimo, kako nedaven porast prosto trgovinskih sporazumov v Vzhodni Aziji, do določene mere oblikuje regionalno trgovanje in kapitalsko okolje.

8.1.1 ASEAN

ASEAN je nekaj časa veljal za edino vzhodnoazijsko regionalno skupino držav. Tudi ASEAN+3, pri katerem sicer tudi že ime nakazuje, da izhaja predvsem iz ASEANa, je organizacijsko omejen znotraj njegovih delovnih procesov. Podobno velja za ASEANov regionalni forum¹⁸ (*ASEAN Regional Forum*), ki zadeva skupno regionalno obrambno oz. varnostno politiko. Kot bomo pisali v nadaljevanju, tudi Vzhodnoazijski vrh (EAS) bolj ali manj izvira iz procesa APT. Tako lahko ASEAN upravičeno upoštevamo za predhodnika vseh najpomembnejših vzhodnoazijskih regionalnih organizacij. ASEAN je bil ustanovljen avgusta leta 1967, s petimi ustanovnimi državami članicami: Malezijo, Singapurjem, Filipini, Indonezijo in Tajsko. Združene države so pri ustanavljanju igrale močno vlogo, predvsem motivirane z interesom ustanovitve regionalne skupine, ideološko kompatibilnih režimov v Jugovzhodni Aziji, ki bi delovali kot branik proti nadaljnjemu širjenju komunizma v regiji (Sum in Yahuda v Dent 2008, 88). Tvorbo ASEANa lahko razumemo tudi kot spravo oziroma proces uskladitve znotraj držav Jugovzhodne Azije, ki so bile v zgodnjem obdobju osamosvajanja izpod kolonializma vpletene v razne ozemeljske in osamosvojitvene spore. Da bi pomagali pri ureditvi in uskladitvi odnosov med državami članicami, so leta 1971 preko ASEANa predstavili predlog ustanovitve Območja miru, svobode in nevtralnosti (*Zone of Peace, Freedom and Neutrality*), ki naj bi predvidel nastanek nevtralnega varnostnega območja skozi Jugovzhodno Azijo – zadeva pa ni imela veliko vpliva na izboljšanje odnosov s takratnimi ASEANovimi nečlanicami, zlasti v času, ko je vojna v Vietnamu še vedno divjala po Indokini (Dent 2008 88–91).

---

¹⁸ ASEANov regionalni forum je predstavljal prvi azijsko-pacifiški forum, za dogovarjanje glede uradnih posvetovanj o vprašanih mirovnih in varnostnih tematik na ministrski ravni držav članic organizacije in držav vključenih znotraj ASEANovega partnerskega dialoga.

Do sredine sedemdesetih let, je ASEAN deloval predvsem kot varnostno osredotočena regionalna organizacija. Poleg pomoči ureditve odnosov znotraj ustanovnih članic, je bilo narejenega zelo malo pri razvoju programskih pobud, k izboljšanju regionalne skupnosti v Jugovzhodni Aziji. Prvi politični vrh organizacije, sklican predvsem zaradi potrebe po razpravi o posledicah zmage komunistov v vietnamski vojni, se je zgodil šele februarja leta 1976 na Baliu. Prvič je bilo sprejeto, da mora regionalno gospodarsko sodelovanje v prihodnosti dobiti večjo prioriteto. Predvidena so bila redna zborovanja gospodarskih ministrov držav in na zborovanju leta 1977 so sprejeli predlog vzpostavitve Sporazuma o prednostnem trgovanju (*Preferential Trading Agreement*), ki naj bi sprožil zmanjšanje vrste tarif za izbrane proizvode. Sporazum o prednostnem trgovanju se je izkazal za neučinkovit mehanizem promocije regionalnega trgovanja. Do sredine osemdesetih let je zavzel le okoli 5–10% trgovine znotraj ASEANa. Podobne sprožene iniciative v osemdesetih, kot npr. ASEAN Industrial Project (AIP) in ASEAN Industrial Joint Venture (AIJV), se tudi izkažejo za razočaranje (Dent 2008, 89).

Varnostne politike do konca osemdesetih let, še naprej krojijo dnevni red organizacije. Na prvem vrhu, leta 1976, je med državami članicami podpisan Sporazum prijateljstva in sodelovanja (*Treaty of Amity and Co-operation*), ki podpisnice zaveže nad neuporabo nasilja nad ostalimi podpisnicami. Na drugem vrhu organizacije, avgusta 1977 v Kuala Lumpurju, je predstavljen ASEANov partnerski dialog – forum, na katerem zunanji ministri držav ASEANa, Evropske unije, ZDA, Japonske, Nove Zelandije, Avstralije in Južne Koreje, razpravljajo o azijskih varnostnih zadevah (predhodnik omenjenega ASEANovega regionalnega foruma). ASEAN je v tem obdobju še naprej ostal razmeroma neaktivna organizacija. Na tretjem vrhu, sklicanem šele leta 1987 v Manili, je bil predstavljen petletni načrt povečanja kritja Sporazuma o prednostnem trgovanju do 90% notranje ASEANove trgovine, kar pa ni bilo nikoli doseženo (Dent 2008, 89). Na četrtem vrhu, sklicanem januarja 1992 v Singapurju, je bil predstavljen predlog za oblikovanje prostotrgovinskega območja AFTA¹⁹. Gre za razmeroma ambiciozen načrt, glede na ASEANove predhodne načrte regionalnega gospodarskega sodelovanja.

---

¹⁹ AFTA oz. *ASEAN Free Trade Area*: predlog oblikovanja sheme regionalnega območja znotraj držav članic ASEAN, znotraj katerega bi bile odpravljene tarife na vrsto izdelkov, kar bi služilo namenu proste trgovine blaga znotraj ASEANa.

Razvoj organizacije v devetdesetih letih vključuje ustanovitev ARF leta 1994 in vključitev novih držav (Rusije, Kitajske, Laosa, Vietnama in Indije) v 'dialog partnerstva'. V zadnjih letih desetletja se organizacija razširi na 10 držav članic, Vietnam pristopi leta 1995, Myanmar in Laos 1997 ter Kambodža 1999. V letu 2001 podpišejo države članice pomembno Hanojsko deklaracijo o zoževanju razvojnih razlik in pospešeni regionalni gospodarski integraciji v Jugovzhodni Aziji, ki vključuje tudi Inicijativo za integracijo ASEANA²⁰.

Skozi nadaljnja leta razvoja organizacije, je bilo sproženih mnogo polemik, med drugim, do kolikšne mere je ASEAN zmožen poglobiti regionalno gospodarsko sodelovanje in integracijo, glede na to, da organizacija deluje po glavnem načelu 'nevmešavanja' (npr. ene države članice v zadeve ostalih članic) in mehkega institucionalizma (Dosch 2006, 23). To se nanaša predvsem na vrednote relativno mladih držav Jugovzhodne Azije, ki varno varujejo svojo narodno suverenost. Posledično se je ASEAN vedno izogibal razvoju supradržavnih institucij (kot npr. Evropske komisije) in mehanizmov medvladnega sprejemanja politik (Svet Evropske unije), ki so nujno potrebni za razvoj regionalne integracije na višji ravni, kot je upravljanje s skupno trgovinsko politiko in vzpostavitev carinske ali monetarne unije, nadzorovane s strani regionalne centralne banke (Dent 2008, 91). Pristop institucionaliziranega regionalizma prinaša pomemben, vendar ne tudi obširen analitični okvir, za ocenjevanje razvoja regionalizma v različnih delih sveta.

8.1.2 ASEAN+3

ASEAN+3 je bil uradno vzpostavljen na otvoritvenem vrhu, sklicanem v Kuala Lumpurju decembra 1997, kjer so bili prvič v zgodovini zbrani voditelji večine vzhodnoazijskih držav, izključno z namenom, krepite regionalnega sodelovanja. Njegovo članstvo sestavlja deset držav članic ASEANA in tri države Severovzhodne Azije: Kitajska, Južna Koreja in Japonska. APT, kot tudi EAS²¹, lahko razumemo kot regionalni okvir oz. ogrodje, ki deluje kot sistem predvsem medvladnih shodov, za

---

²⁰ IAI oz. *Initiative for ASEAN Integration*: ustanovljena z glavnim namenom, podkrepiti liberalizacijo in integracijo v vsa območja regionalnega gospodarstva ter zmanjšati razlike med razvitimi in nerazvitimi predeli regije.

²¹ Obravnavan v nadaljevanju

spodbujanje regionalne integracije in sodelovanja, ter se kot tak razlikuje od ASEANa, ki deluje kot samostojna organizacija. ASEAN+3 deluje brez sekretariata, kot tudi nima nobene druge stalne izvršilne agencije, vendar pa to do sedaj ni oviralo njegovih, dokaj uspešno vodenih, razvojnih krepitev regionalne integracije.

Otvoritveno srečanje je bilo načrtovano pred izbruhom regionalne finančne krize 1997/98, vendar je bil kolektivni odziv na krizo tisti, ki je oblikoval prvotni dnevni red ASEAN+3. To je pomenilo, razviti nove mehanizme regionalnega finančnega upravljanja v Vzhodni Aziji, ki do danes ostajajo glavna osredotočenost sodelovanja ASEAN+3. Krepitev vzhodnoazijskega finančnega regionalizma se je osredotočila na dva ključna projekta, in sicer Chiang Mai Initiative (odslej CMI) in Asian Bond Market Initiative (odslej ABMI)²². Predstavništvo za regionalno gospodarsko integracijo (*Organisation for Regional Economic Integration*), ki deluje znotraj Azijske razvojne banke, je bilo skrbno vključeno v njihov razvoj. Medtem ko razvoj regionalnega finančnega upravljanja ostaja glavna naloga APT, pa so svoje področje delovanja razširili tudi na ostale problematike v regiji. Do leta 2008 je regionalni okvir tvorilo 49 svetovalnih organov na 17-ih različnih področjih. Njihov namen je, poglobiti regionalno gospodarsko sodelovanje skozi širok spekter področij, s poudarkom na finančnem in monetarnem sodelovanju, razvoju socialnih in človeških virov, znanstvenem in tehničnem razvoju, področju kulture in informatike, razvoju sodelovanja na varnostno-političnem področju in pri transnacionalnih zadevah (Dent 2008, 150–156).

8.1.3 Vzhodnoazijski vrh (EAS)

Regionalni okvir Vzhodnoazijski vrh lahko do neke mere razumemo kot odcepitev od okvirja ASEAN+3. Zamisel za vzpostavitev Vzhodnoazijskega vrha je bila prvič izpostavljena na vrhu ASEAN+3, leta 2000 v Singapurju, za raziskavo predloga in poročanje s priporočili pa je bila zadolžena *East Asia Study Group* (EASG). Ti so se osredotočili predvsem na preoblikovanje ASEAN+3 v bolj povezan in razvit regionalni okvir, v katerem bi lahko katerakoli izmed članic APT gostila vrh, ne le države ASEANA. Za Vzhodnoazijski vrh so predvideli celovitejšo regionalno

---

²² Oba obravnavana v nadaljevanju

zasnovo, ki naj ne bi bil le privesek dogovoru ASEANa, kot mnogi vidijo ASEAN+3. Nadaljnja prednost Vzhodnoazijskega vrha pred ASEAN+3 naj bi bila, da lahko potencialno sooči Kitajsko, Japonsko in Južno Korejo nad močnejšim občutkom oblikovanja lastništva vzhodnoazijske regionalne skupnosti (Kawai 2007, 22–23).

Sprva se je zdelo, da se bo Vzhodnoazijski vrh preprosto združil z okvirjem ASEAN+3, vanj vključil vse svoje delovne programe in privzel njegovo strukturno obliko. To je bilo splošno razumevanje, ki je prevladovalo vse do vrha ASEAN+3, novembra 2004. Vzhodnoazijski vrh ni postal substitut ASEAN+3, kot tudi ne razločno ločen samostojen mehanizem. Temeljni razlog za to je, da članstvo v Vzhodnoazijskem vrhu ni sestavljeno izključno iz držav ASEAN+3, temveč sodelujejo tudi (predvsem zaradi vztrajanja Japonske in Indonezije) Indija, Avstralija in Nova Zelandija. Prvi Vzhodnoazijski vrh je gostila Malezija v Kuala Lumpurju, decembra 2005, kjer so obravnavali predvsem članstvo in vrednote, okoli katerih naj bi vrh prispeval k procesu oblikovanja regionalne skupnosti (Kawai 2007, 18–20).

Okvir ASEAN+3 ostaja glavno sredstvo pri razvoju regionalnega gospodarskega sodelovanja in integracije v Vzhodni Aziji, medtem ko okvir Vzhodnoazijskega vrha trenutno ponuja širši in bolj zunanje usmerjen forum za razpravljanje široke vrste politik, ter gospodarskih in ostalih sorodnih zunanje-političnih zadev. Vprašanje izvedljivosti takšne delitve dela je stvar prenekaterih debate in utegne trajati še vrsto let, da bomo ugotovili ustrezno delujoče razmerje med tema dvema regionalnima okvirjema.

9 Regionalno finančno sodelovanje, vladanje in integracija

9.1 Zgodnji razvoj

Prvi znaki razvoja vzhodnoazijskega regionalnega finančnega sodelovanja izvirajo predvsem iz Jugovzhodne Azije. Prva pomembnejša pobuda, sprejeta v tem delu sveta, je bila SEANZA (*Southeast Asia, New Zealand, Australia*), skupna regionalna centralna banka, ustanovljena leta 1957 (Hamilton-Hart 2004, 87). Japonska in Južna Koreja se sporazumu pridružita v šestdesetih letih, ko je njegova primarna vloga, nuditi usposabljanje in svetovalne storitve centralnim bankam držav Jugovzhodne Azije. To vlogo je sicer kasneje prevzela SEACEN (*Southeast Asian Central Banks*), regionalna centralna banka, ustanovljena leta 1966. Leta 1977 je ustvarjen ASEANov Menjalni sporazum (*ASEAN Swap Arrangement*), v katerem se države članice v časih finančnih kriz, lahko zanesejo na pomoč menjave valut z ostalimi članicami sporazuma (Dent 2008, 150–152).

Japonska je, s svojimi razvojnimi politikami pomoči, kot dolgoletna najmočnejša finančna sila v Vzhodni Aziji, igrala pomembno vlogo pri razvoju regionalnega finančnega sodelovanja. Najpomembnejši primer le-tega je ustanovitev Azijske razvojne banke (*Asian Development Bank, ADB*), ustanovljene predvsem zaradi japonskega prizadevanja. Azijska razvojna banka, s sedežem v Manili, opravlja podobne funkcije kot Svetovna banka, le da to počne na regionalni ravni, nudi finančno in tehnično pomoč azijskim državam v razvoju, z osnovnim ciljem, zmanjševanja revščine v regiji. Njeno članstvo vključuje vse države azijske celine (48 azijskih gospodarstev in 19 partnerskih držav izven regije). Azijska razvojna banka je skozi leta postala vse pomembnejši igralec znotraj vzhodnoazijskega regionalnega finančnega upravljanja, še posebno po ustanovitvi Predstavništva za regionalno gospodarsko integracijo leta 2005 (OREI). Leta 1991 je japonska vlada pripravila predlog, ki je vodil do nastanka Zborovanja guvernerjev centralnih bank Vzhodne Azije (*Executives' Meeting of East Asian Central Banks*), ki zadnje čase, kot bomo

videli v nadaljevanju, igra ključno vlogo pri razvoju Pobude trga azijskih obveznic (*Asian Bond Market Initiative*) (Kawai 2007, 17).

V zgodnjem odzivu k prvemu izbruhu vzhodnoazijske finančne krize 1997/98, je Japonska, septembra 1997, pripravila predlog ustanovitve Azijskega denarnega sklada (*Asian Monetary Fund* AMF). Azijski denarni sklad je bil ustanovljen kot sklad v vrednosti 100 milijard US\$, v pripravljenosti nuditi nujno finančno pomoč državam Vzhodne Azije, katerih valute so bile predmet destruktivnih špekulativnih pritiskov. Vendarle pa so ZDA nasprotovale zamisli; Azijski denarni sklad bi lahko oslabil večstransko prisotnost Mednarodnega denarnega sklada, ter tako nedirektno vodil do izgube ameriške moči in vpliva nad mednarodnim finančnim sistemom. Tudi Kitajska je nasprotovala predlogu Azijskega denarnega sklada, predvsem zaradi vpletenosti Tajvana, kakor tudi zaradi občutka japonskega hegemonskega manevriranja znotraj vzhodnoazijske regionalne politične ekonomije. Posledično so tudi ostale vzhodnoazijske države pokazale nenaklonjenost pri podpori pobude o Azijskem denarnem skladu (Drysdale 2005, 5–10).

Kljub začetnemu zaostanku, je Japonska poiskala druge poti k postavitvi novega regionalnega finančnega ogrodja v Vzhodni Aziji. Najpomembnejša je bila NMI (*New Miyazawa Initiative*), ustanovljena oktobra 1998, v velikosti 30 milijard US\$, kot mehanizem likvidnostnih oskrb, namenjenih ostalim državam Vzhodne Azije. V istem letu, so na drugem vrhu ASEAN+3, voditelji vzhodnoazijskih držav pod imenom '*Hanoi Plan of Action*' sprejeli pobudo, da je potrebno razviti nove metode za razvoj regionalne finančne stabilnosti. Marca 1999 je bil sprejet tudi kitajski predlog ustaljenih Srečanj finančnih ministrov ASEAN+3 (*ASEAN+3 Finance Ministers Meetings*) na podministrski ravni; že naslednje leto, maja 2000 v Chiang Maiju na Tajskem, pa je bil dvignjen na ministrsko raven, kjer so se dobili finančni ministri držav ASEAN+3 ob zborovanju Azijske razvojne banke, ter predlagali Pobudo Chiang Mai (Dent 2008, 153-156).

9.2 Pobuda Chiang Mai (CMI)

Pobuda Chiang Mai (odslej CMI) predstavlja nov, bolje povezan regionalni pristop k izogibu novi vzhodnoazijski finančni krizi. Prvotno je zasnovana kot regionalni sistem bilateralne izmenjave valut med državami članicami ASEAN+3. Menjava valut je nekakšne vrste sporazum za izmenjavo ene valute za drugo, za nedoločen čas, kjer ob nekem kasnejšem datumu transakcijo obrnemo nazaj. Namen le tega je, da močnejše valute (npr. dolarje, evre, jene) zamenjamo z šibkejšimi lokalnimi valutami, ki se soočajo z resnimi špekulativnimi pritiski na trgih, ter tako nudimo nekakšen mehanizem nasprotnega pritiska, ki pomaga stabilizirati tržno menjalno vrednost šibkejše lokalne valute (Rajan 2006, 3). CMI je praktično podaljšek japonskega NMI okvirja. Predhodno omenjeni ASEANov Menjalni sporazum (ASA), zasnovan na podlagi 200US\$ milijonskega sklada, je bil dvignjen na 1 milijardo US\$, kot del sheme CMI. Temu pa se je pridružilo še mnogo bilateralnih valutnih menjalnih sporazumov²³, poleg že operativnih bilateralnih sporazumov med Japonsko in Južno Korejo, ter med Japonsko in Malezijo (Rajan 2006, 5-7).

Do maja 2003, je bilo podpisanih oz. sprejetih že skupno 14 bilateralnih sporazumov. Skupno z ASA, so ti valutni sporazumi znesli 36 milijard US\$. V naslednjih letih pa se je sistem še naprej širil. Na osmem Srečanju finančnih ministrov ASEAN+3 (*ASEAN+3 Finance Ministers Meetings*) maja 2005, je bilo dogovorjeno, da bodo celotna takratna sredstva (39.5 milijarde US\$), zavezana CMI podvojili, izboljšali nadzorne mehanizme sheme, kot tudi razvili kolektiven proces odločanja nad obratovanjem CMI (Hamilton Hart v Dent 2008, 157). Do septembra 2005, je CMI razpolagal z 54.5 milijarde US\$, do maja 2007 pa je znesek narasel na 82.5 milijarde US\$ in februarja 2009 na 93 milijard US\$, na podlagi 16-ih bilateralnih sporazumov (Drysdale 2009).

Izkušnje Vzhodnoazijske finančne krize 1997/98, so motivirale vlade držav Vzhodne Azije h kopičenju zalog deviznih rezerv, kot obrambni mehanizem proti prihodnjim špekulativnim napadom na njihove valute (Aizenman in Marion v Dent 2008, 159).

---

²³ Bilateral Currency Swap Agreements: Sistem bilateralnih valutnih menjalnih sporazumov, podpisanih med državami članicami ASEAN+3; na voljo za menjavo šibkih valut držav članic v izogib močni devalvaciji le- teh ob primerih finančnih kriz.

Čeprav se je znesek, zavezan CMI, od vpeljave sistema že skoraj potrojil, pa je trenutni zavezani sklad še vedno nezadosten, v primeru močnega špekulativnega napada na nestabilne valute (Kohlscheen, Taylor v Dent 2008, 159). Zaradi kopičenja deviznih rezerv vzhodnoazijskih držav na narodnih ravneh, se morda zdi, da je shema CMI do neke mere odvečna. Vendar pa je, zaradi posledic sedanje globalne finančne krize, ta stopnja padla (varčevanja deviznih valut) v prenekateri vzhodnoazijski državi (Južna Koreja, Malezija in Indonezija), kot so krepko padle tudi stopnje rasti v ostalih državah (Singapur in Japonska). Ranljive države, kot npr. Indonezija, so nedavno preišljeno aktivirale svoje CMI bilateralne menjalne sporazume. Če se bo nestabilnost in negotovost na globalnih finančnih trgih nadaljevala še v naprej, je verjetno, da ji bodo sledile še ostale države članice ASEAN+3. Zaradi trajajoče finančne nestabilnosti, se lahko izkaže pristop članic ASEAN+3 k shemi CMI, kot zelo ugoden oz. koristen (Dent 2008, 160–161).

Delno kot odziv na sedanjo globalno finančno krizo in delno kot rezultat dolgoročnega plana, razviti shemo CMI, je bil februarja 2009, s strani finančnih funkcionarjev, sprejet ključen sklep, multilateralizirati sistem bilateralnih menjalnih sporazumov v enoten regionalni likvidnostni sklad. Nova shema bo pretvorila 16 bilateralnih sporazumov v skupno financiranje deviznih rezerv (dvignjene na skupno 120 milijard US\$), namenjenih državam članicam, za uporabo v kriznih časih. Pripravljen načrt bo podoben predhodno omenjenemu Azijskemu monetarnemu skladu, pripravljenem s strani Japonske, leta 1997. Dogovorjeno je, da bodo 80% nove multilateralizacije sredstev, v Pobudo Chiang Mai, prispevale Japonska, Kitajska in Južna Koreja (Drysdale, 2010).

9.3 Pobuda trga azijskih obveznic (ABMI)

Pobuda trga azijskih obveznic je druga izmed ključnih struktur regionalnega finančnega sodelovanja, ki prihaja izpod okvirja ASEAN+3. Podobno kot CMI, tudi ABMI nudi Vzhodni Aziji priložnost, izkoristiti svoja ogromna regionalna finančna sredstva, za vzpodbudo lastne regionalne finančne stabilnosti in gospodarskega razvoja. Vzhodna Azija ni le dom ogromnih deviznih rezerv, temveč tudi visokih ravni domačih prihrankov, ki se gibljejo okoli 30-40% narodnih BDP (Dent 2008,

161). Velik delež teh regionalnih finančnih sredstev je bil skozi čas investiran v obveznice in druge vrste naložb izven regije, predvsem v razvite države Zahodne Evrope in S. Amerike. Vzhodnoazijski kapitalski trgi so se na splošno razvijali zelo počasi, z izjemo nekaterih gospodarsko razvitih držav, kot sta Japonska in Južna Koreja, ki sta skozi čas vzpostavili kredibilne trge za obveznice²⁴. Pobuda trga azijskih obveznic je načrtovana tako, da vzpodbudi razvoj trga vzhodnoazijskih lokalnih in regionalnih tržnih obveznic s splošnim namenom, čim boljše izkoristiti svoja ogromna regionalna finančna sredstva ter težiti k boljšemu izkoristku regionalnih naložbenih potreb v zgodnjem 21. stoletju (Dent 2008, 161).

Pobuda trga azijskih obveznic je, podobno kot Pobuda Chiang Mai, delno zasnovana za lažje premagovanje finančnih kriz. Razvoj azijskega regionalnega trga obveznic, omogoča širšo valutno raznolikost, kar bi lahko vodilo do manjše odvisnosti vzhodnoazijskih držav na premoženja, dominirana s strani ameriškega dolarja (Dent 2008, 163). Od Vzhodnoazijske krize 1997/98 do konca leta 2004, se je trg obveznic v lokalnih valutah potrojil. Kljub temu pa je Azijska razvojna banka poročala, da je regija v tem obdobju v lokalnih valutah izdala za le 3% vseh svetovnih obveznic. Novembra 2006 je Azijska razvojna banka ponovno objavila podatke, da se je znesek obveznic v lokalnih valutah v prvi polovici leta 2006 z dveh bilijonov US\$ razširil na 2.4 bilijone US\$; to je še vedno daleč od svetovnega povprečja trga obveznic, katerega okoli 30% predstavljajo vladno izdane obveznice. Medtem ko je Pobuda trga azijskih obveznic dosegla pomembne prispevke k rasti tržnih obveznic v regiji, pa je Azijska razvojna banka poudarila, da v Vzhodni Aziji še vedno ostajajo velikanski neizkoriščeni potenciali za nadaljnjo razširitev trga tržnih in vladnih obveznic. Napovedi že dolgo kažejo na precejšnje potencialno povpraševanje po obveznicah, izdanih v azijskih lokalnih valutah. Kot primer: Azijska razvojna banka ocenjuje, da Vzhodna Azija za obdobje 2005/2010 potrebuje 180 milijard US\$ letno (približno 6-7% regionalnega letnega BDP) le za nove infrastrukturne naložbe²⁵. Glede na poročilo investicijske banke Citigroup, potrebuje Vzhodna Azija za svoje naložbene potrebe za obdobje 2005/2015 okoli 20 bilijonov US\$, ter poleg tega predvsem

---

²⁴ Obveznica je dolgoročna varščina, ponavadi z določeno stopnjo obresti, katero izdajajo vlade, podjetja, banke in ostale institucije.

²⁵ *Sporočilo za javnost Azijske razvojne banke*, 05.08.2004.

zagotovilo, da bo dolgoročno in stabilno financiranje, nudeno s strani trgov obveznic, ugodno za regionalne strateške naložbe (Svetovna Banka 2010).

Članstvo v shemah ABMI in CMI, lahko državam Vzhodne Azije pomaga pri uresničevanju njihovih finančnokreditnih varnostnih ciljev. To je pomembno predvsem zaradi trenutne globalne krize in pa zaradi dejstva, da večina držav še vedno nima dobro razvitih trgov obveznic v lokalnih valutah.

10 Vzhodnoazijsko regionalno sodelovanje in globalna finančna kriza

Tako CMI kot tudi ABMI, sta bila sprožena na začetku desetletja, kot odziv na Vzhodnoazijsko finančno krizo 1997/98. Kot smo videli, sta od takrat obe shemi dosegli neke osnovne ravni napredka. Tretja shema ASEAN+3, Azijska denarna enota (*Asian Currency Unit*)²⁶, predlagana marca 2006, je spodletela, in sicer zaradi političnih konfliktov, nastalih pri institucionalnih omejitvah znotraj okvirja ASEAN+3. V nadaljevanju si bomo ogledali, kako so dogodki po krizi 1997/98 v ASEAN+3, regionalnem finančnem vodenju, pripravili Vzhodno Azijo pri shajanju s trenutno krizo?

Mnogi so kritizirali sheme ASEAN+3, zaradi pomanjkanja ambicij, kot tudi okvirja APT in EAS za njuno nesposobnost, pripraviti učinkovit in enoten odziv h globalni finančni krizi (Drysdale 2008, 2009, Sheng 2009, Soesastro 2009, Yap 2008). Kljub nedavnemu izboljšanju financiranja, tudi CMI zaenkrat še vedno ostaja nezadosten ob primeru hujših špekulacij na nestabilne azijske valute. Tudi zadnji načrti za multilateralizacijo sheme, sežejo nazaj v leto 2007, kar pomeni, da to ni odziv na sedanje dogajanje in globalni finančni nemir. Poleg tega sistem bilateralnih menjav še ni povsem aktiviran, saj trenutno še vedno velja za dokaj mirujočo shemo. Medtem je ABMI aktivna shema, vzpostavljena z dobrimi nameni, ki pa bi lahko naredila večji napredek z učinkovitejšim vodstvom Azijske razvojne banke in močnejšo politično voljo predstavnikov vlad držav ASEAN+3. Predvsem skupinama ASEAN+3 in Vzhodnoazijskemu vrhu, manjka koheziven pristop k trenutni krizi na nedavnih mednarodnih in globalnih zborovanjih. Kot primer: azijski člani skupine G20, se niso uspeli posvetovati glede priprave na zborovanje v Washingtonu, novembra 2008 (Yap 2008). Obstaja možnost, da okvirja ASEAN+3 in Vzhodnoazijski vrh izgubita svojo pomembnost, če ne uspeta postreči z novimi, drznimi pobudami za spoprijemanje s krizo.

---

²⁶ Asian Currency Unit je tretja shema ASEAN+3, razvita v namen regionalne finančne integracije. Gre za dolgoročni načrt vzpostavitve skupne Azijske denarne enote. Koncept temelji na evropskih izkušnjah regionalne gospodarske in finančne integracije, v kateri je bila Evropska obračunska denarna enota (predhodnik Evra), uporabljena za doseganje stabilnosti deviznih tečajev in konvergenco, kot predhodnik gospodarske in monetarne unije.

V sodelovanju s skupino odmevnih ekonomistov Asian Development Bank Research, sta bila predlagana dva nova osnutka zakona (Drydale 2009). Azijski dialog finančne stabilnosti (*Asian Financial Stability Dialogue, AFSD*) bi lahko bistveno olajšal politiko uskladitve stabilnosti finančnega sektorja, reform in razvoja, ter povezal skupaj finančne ministre držav APT, centralne banke, nadzornike finančnih trgov in podobne nadzorne organe preko regije. Po Drydaleu (2009) bi AFSD lahko delil informacije, uskladil bonitetne kazalnike - narasla bi koordinacija nad izvajanjem zgodnjih sistemskih opozorilnih analiz, sprožil razpravo o bolj odkriti narodni in regionalni politiki posredovanja, kot tudi promoviral dolgoročen razvoj vzhodnoazijskega finančnega trga in integracije. Mnoge od teh funkcij naj bi sicer že opravljal mehanizem ASEAN+3 *Economic Review and Policy Dialogue* (ERPD), tako da je ta predlog na nek način le nadgradnja ERPD. Drugi predlog pa je, ustvariti novo skupino, *Asian Infrastructure Investment Fund* (AIIF), kot mehanizem za usmerjanje sredstev k zadovoljevanju različnih regionalnih infrastrukturnih potreb, ki so bile ena izmed ključnih namenov ABMI - kakršnokoli prekrivanje med njima, bi bilo potrebo ustrezno reševati. V času pisanja diplomske naloge, ti dve shemi zaenkrat še nista uradno potrjeni s strani vlad držav članic ASEAN+3. Potrebno se je zavedati tudi dejstva, da sodelovanje v teh dveh shemah, državam prinaša različne koristi oz. bremena – namreč, med državami Vzhodne Azije obstajajo velike razlike v gospodarski razvitosti. Kot primer lahko vzamemo Tajvan, kateremu bi članstvo v AFSD nedvomno koristilo, hkrati pa bi država lahko veliko ponudila sami shemi, glede na njene tehnokratske prednosti in strokovno znanje njenih finančnih ustanov, predvsem centralne banke. Podobno velja tudi za sodelovanje oz. članstvo v shemi AIIF, ki bi Tajvanu verjetno koristilo, vendar pa bi ostale članice ASEAN+3 imele verjetno več od tajvanske udeležbe, kot obratno (Dent 2009, 16).

11 Zaključek in overjanje hipoteze

V diplomskem delu smo raziskali pozicijo vzhodnoazijskega regionalnega povezovanja z namenom, raziskovanja novih krepitev povezovanja, ki jih je sprožila globalna finančna kriza. Glede na rezultate raziskave, lahko ugotovimo, da je bila izhodiščna hipoteza le delno potrjena.

Pokazali smo, da je Vzhodna Azija dobro vključena oziroma vpletena v procese povezave regionalizacije na mikro ravni, katero vodijo večinoma zasebni gospodarski interesi in dinamika njihovega poslovnega sektorja. Pri tem so vzhodnoazijska podjetja in industrije igrala posebno pomembno vlogo v razvoju regionalnih mednarodnih proizvodnih omrežij, katera so bila, kot smo videli, ključna pri razvoju zgodnje regionalizacije v regiji.

Na makro ravni pa smo odkrili, da je bilo znotraj vzhodnoazijskih držav nedavno podpisanih oziroma ustanovljenih kar nekaj novih sporazumov. V izogib novim finančnim krizam, so bile znotraj regionalnih okvirjev (ASEAN+3 in Azijska razvojna banka) sprejete nove sheme za krepitev in izboljšanje regionalnega finančnega vladanja. Vendar pa sta bili obe shemi, Pobuda za Chiang Mai - sistem za izmenjavo valut v kriznih časih in Pobuda za trg azijskih obveznic, kritizirani zaradi nedoseganja in pomanjkanja kooperativnih ambicij. Poleg tega sta se oba regionalna okvirja, ASEAN+3 in Vzhodnoazijski vrh, izkazala za neuspešna mehanizma za kolektivno regionalno delovanje v reševanju sedanje globalne finančne krize. Kljub tem začetnim razočaranjem nad reševanjem krize, pa ostaja v vzhodnoazijskem dolgoročnem strateškem interesu, da nadaljuje s krepitevijo le-teh regionalnih okvirjev, ne zaradi kakršnekoli trenutne nujnosti, temveč predvsem zaradi razvoja v prihodnosti. Kot se vzhodnoazijska regionalizacija na mikro ravni krepi in pogloblja, tako se bo postopoma poglobilo tudi sodelovanje na makro ravni; ne le glede osrednjih gospodarskih zadev, temveč tudi glede drugih ključnih političnih izzivov v zgodnjem 21. stoletju.

V prihodnje bodo morale vzhodnoazijske regionalne organizacije reševati širok spekter problematik, ki jih posamezne države ne morejo odpraviti same. Prav to je pomembno tudi pri reševanju trenutne krize. Največje izzive predstavljajo uveljavljanje vzhodnoazijskega vpliva v svetovnih ekonomskih in varnostnih forumih, izboljšanje nadzora javnofinančnih storitev, liberalizacija trgovine in pomoč nacionalnim vladam v regiji. Regionalno sodelovanje se ne sme izvajati le v lastne namene, temveč mora predstavljati orodje za reševanje problemov, ki nastajajo kot posledica soodvisnosti.

Globalna finančna kriza je razkrila temeljne šibkosti teorije delovanja in vlog današnjih finančnih trgov in ustanov. Z vidika tega ozadja smo raziskali bližnje izkušnje regionalnega sodelovanja pri spremljanju in nadzoru regionalnih finančnih ureditev, da bi dobili učinkovitejše odgovore na izzive krize. V Vzhodni Aziji, je sedanja kriza vodila do delne prenove prizadevnj za izboljšanje finačnega sistema prek finančne integracije in multilateralizacije Pobude Chiang Mai. Skupni samozaščitni regionalni ukrepi (predvsem previdnejši odnos do finančne liberalizacije in povečanje obsega deviznih rezerv) sprejeti po Azijski finančni krizi 1997/98 pa so regiji omogočili boljše možnosti vključenih držav za uspešnejše soočanje s trenutno krizo. Vendar pa so prav ti ukrepi hkrati ovirali razvoj finančnih sistemov na narodnih ravneh, kot tudi regionalno finančno integracijo²⁷.

Kljub vsemu je trenutna kriza delno služila kot opomnik za predpogoje, ki morajo biti izpolnjeni za vzpostavitev stabilne finančne in tudi politične integracije. V tem primeru je kriza sprožila obujanje in krepitev regionalnega nadzora finančnih trgov in regionalne koordinacije na področju finančnih politik. Trenutna globalna kriza je tako poudarila soodvisnost različnih vidikov integracije, predvsem na monetarnem področju, kot tudi pri reševanju težav na področju regulatornega in nadzornega zblíževanja.

---

²⁷ Kvalitetejše in bolj povezano regionalno sodelovanje finančnih trgov zmanjšuje finančne ranljivosti, vendar pa lahko doseganje takšne stopnje razvoja integracije vključuje večjo nevarnost finančne nestabilnosti.

12 Literatura

- Akamatsu, Kaname. 1962. Historical Pattern of Economic Growth in Developing Countries. *The Developing Economies* (1): 3–25.
- Athukorala, Prema-chandra. 2003. *Product Fragmentation and Trade Patterns in East Asia*. ADB Working Paper 2003/21. Manila: Asian Development Bank.
- ADB. 2005. *Asian Economic Cooperation and Integration: Progress, Prospects, and Challenges*. Manila: Asian development Bank.
- --- 2008. *Emerging Asian Regionalism*. 2008. Manila: Asian Development Bank.
- Berg, Andrew. 1999. *The Asia Crisis: Causes, Policy Responses, and Outcomes*. Working Paper 99/138. Washington DC: International Monetary Fund.
- Chandra, Ramesh in Rajiv Kumar. 2007. *South Asian Integration Prospect Lessons from East Asia*. Emerging Asian Regionalism. Manila: ADB.
- Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Založba Sophia.
- Dent, M. Christopher. 2008. *East Asian Regionalism*. London: Routledge.
- Dosch, Jorn. 2006. *The Changing Dynamics of Southeast Asian politics*. Boulder: Lynne Rienner.
- Drysdale, Peter. 2008. *East Asia and the global financial crisis*. East Asia Forum. Dostopno prek: <http://www.eastasiaforum.org/2008/12/25/east-asia-strategic-interests-in-fixing-the-global-financial-crisis/> (10. september 2010).
- --- 2009. *Getting East Asia's act together on the G20 Summit*. East Asia Forum. Dostopno prek: <http://www.eastasiaforum.org/2009/03/22/getting-east-asias-act-together-on-the-g20-summit/> (10. september 2010).
- Eichengreen, Barry. 2006. China, Asia, and the World Economy: The implications of an Emerging Asian Core and Periphery. *China & World Economy* (14): 1–18.

- Eichengreen, Barry in Hui Tong. 2006. How China is Reorganizing the World Economy. *Asian Economic Policy Review* (1): 73–97.
- Felker, B. Greg. 2004. Global Production and Southeast Asia's Industrialisation v Jayasuriya, Kani *Asian Regional Governance: Crisis and Change*. Routledge, London.
- Gill, Indermit, in Homi Kharas. 2007. *An East Asian Renaissance: Ideas for Economic Growth*. Washington DC: World Bank.
- Held, David. 1989. *Modeli demokracije*. Ljubljana: Univerzitetna konferenca ZSMS.
- Hettne, Bjorn. 2005. Beyond the New Regionalism. *New Political Economy* 10(4): 543–571.
- Hurrell, Andrew in Louise Fawcett. 1995. *Regionalism and World Politics: Regional Organisation and International Order*. Oxford: Oxford University Press.
- IMF. 2009. *Asia and Pacific, The Global Crisis: The Asian Context*. Washington DC: International Monetary Fund.
- Ito, Takatoshi. 2007. Asian Currency Crisis and the International Monetary Fund, 10 Years Later: Overview. *Asian Economic Policy Review* (2): 16–49.
- Katzenstein, J. Peter. 2000. Regionalism and Asia. *New Political Economy* 5 (3): 353–368.
- Kawai, Masahiro. 2007a. ASEAN+3 or ASEAN+6: Which Way Forward? *ADB Discussion Paper 77*. Tokio: Asian Development Bank Institute.
- --- 2007b. *Evolving Economic Architecture in East Asia*. ADBI Institute Discussion Paper 84. Tokyo: Asian development Bank Institute.
- Kawai, Masahiro in Ganeshan Wignaraja. 2008. Regionalism as an Engine of Multilateralism: A Case for a Single East Asian FTA. *Working Paper Series on Regional Economic Integration*. Manila: Asian Development Bank.
- Kuznets, W. Paul. 1988. An East Asian Model of Economic Development: Japan, Taiwan, and South Korea. *Economic Development and Cultural Change* 36 (3): 11–43.
- Lee, Kyung Tae. 2002. *Globalisation and the Asia Pacific Economy*. London: Routledge.

- Liu, Xiangfeng. 2009. *Impacts of the Global Financial Crisis on Small and Medium enterprises in the People's Republic China*. ADBI Working Paper Series 180. Tokyo: Asian Development Bank Institute.
- Rajan, S. Ramkishen. 2006. *Monetary and Financial Cooperation in Asia: Emerging Trends and Prospects*. New Delhi: Research and Information Centre for Developing Countries.
- Sheng, Andrew. 2009. *Global financial crisis and Asian responsibilities*. East Asia Forum. Dostopno prek: <http://www.eastasiaforum.org/2009/03/07/from-asian-to-global-financial-crisis-the-third-kb-lall-memorial-lecture/> (10. september 2010).
- Soesastro, Hadi. 2009. *East Asia, the G20 and global economic governance*. East Asia Forum. Dostopno prek: <http://www.eastasiaforum.org/2009/03/08/east-asia-the-g20-and-global-economic-governance/> (10. september 2010).
- Srinivasan, T.N. 2004. China and India: Economic Performance, Competition and Cooperation: An Update. *Journal of Asian Economics* 15 (4): 613–636.
- Tachiki, Dennis. 2005. Between Foreign Direct Investment and Regionalism: The Role of Japanese Production Networks v T.J. Pempel *Remapping East Asia: The Construction of a Region*. Cornell University Press, Ithaca.
- Yap, Joseph. 2008. *W(h)ither East Asian financial co-operation?* East Asia Forum. Dostopno prek: <http://www.eastasiaforum.org/2008/12/24/whither-east-asian-financial-cooperation/> (10. september 2010).
- Yun, Chunji. 2003. International Production Networks and the Role of the State: Lessons from the East Asian Development Experience, *European Journal of Development Research* 15 (1): 170-93.
- World Bank. 2010. *Emerging Stronger from the Crisis*. The World Bank East Asia and Pacific Update 2010, Volume 1. Washington DC: World Bank.
- Zainal Abidin, Mahani. 2010. *Fiscal Policy Coordination in Asia: East Asian Infrastructure Fund*. ADBI Working Paper Series No. 232 Tokyo: Asian Development Bank Institute.